

Regeringens skrivelse

2015/16:114

Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Skr. 2015/16:114

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 17 mars 2016

Stefan Löfven

Peter Hultqvist
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för den svenska exportkontrollpolitiken i fråga om krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under år 2015. Skrivelsen innehåller också en redovisning av den export som har förekommit under året. Dessutom beskrivs samarbetet inom EU och i andra internationella forum i frågor som rör strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

Innehållsförteckning

1	Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll	3
2	Krigsmateriel	6
2.1	Bakgrund och regelverk	6
2.2	Försvarsexportens roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv	10
2.3	Samarbetet inom EU om exportkontroll av krigsmateriel.....	12
2.4	Övrigt internationellt samarbete om exportkontroll av krigsmateriel.....	17
3	Produkter med dubbla användningsområden	20
3.1	Bakgrund och regelverk	20
3.2	Samarbete inom de internationella exportkontrollregimerna.....	23
3.3	Samarbetet inom EU om produkter med dubbla användningsområden.....	26
3.4	FN:s säkerhetsråds resolution 1540 och Proliferation Security Initiative (PSI).....	28
4	Ansvariga myndigheter.....	28
4.1	Inspektionen för strategiska produkter	28
4.2	Strålsäkerhetsmyndigheten.....	32
5	Statistik och begrepp.....	34
Bilaga 1	Export av krigsmateriel	37
Bilaga 2	Export av produkter med dubbla användningsområden.....	59
Bilaga 3	Regelverk i urval	95
Bilaga 4	Förklaringar.....	102
Bilaga 5	Förkortningar.....	104
Bilaga 6	Vägledning till andra källor.....	106
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2016.....	107

1 Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll

I denna skrivelse redovisar regeringen sin politik när det gäller den strategiska exportkontrollen under år 2015 – dvs. exportkontrollen av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Kontrollen av export av krigsmateriel är nödvändig för att uppfylla både våra nationella målsättningar och våra internationella åtaganden, genom att säkerställa att de produkter som förs ut ur Sverige går till för oss acceptabla mottagarländer enligt fastställda riktlinjer. Krigsmateriel får enligt 1 § andra stycket krigsmateriellagen (1992:1300) endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Tillståndsprövningen sker i enlighet med de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport¹, EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport samt Förenta nationernas vapenhandelsfördrag (eng. Arms Trade Treaty, ATT).

De multilaterala avtalen och instrumenten om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen är viktiga uttryck för statsamfundets strävan att förhindra spridning av sådana vapen. Genom att kontrollera handeln med produkter med dubbla användningsområden (PDA), vilket främst handlar om teknik som kan användas för framställning av massförstörelsevapen, kan spridningen motverkas. Det är ett arbete vars målsättningar Sverige fullt ut delar. Av detta skäl krävs en strikt och effektiv nationell exportkontroll. Exportkontrollen är ett centralt instrument som möjliggör för enskilda stater att uppfylla sina internationella åtaganden på icke-spridningsområdet.

Detta är trettioandra gången som regeringen i en skrivelse till riksdagen redogör för sin politik på exportkontrollområdet. Den första skrivelsen om strategisk exportkontroll överlämnades år 1985. Sverige var då ett av de första länderna i Europa som på ett öppet sätt började redovisa det gångna årets aktiviteter på detta område. Förutom att bidra till parlamentarisk insyn i Sveriges exportkontrollpolitik syftar skrivelsen till att utgöra underlag till en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Skrivelsen har genom åren utvecklats från en kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport utan längre förklaringar, till en relativt omfattande redogörelse för svensk exportkontrollpolitik i sin helhet. Fler statistiska uppgifter kan i dag lämnas tack vare bättre informationsbehandlingssystem och en öppnare politik. Parallellt med den svenska redovisningen har medlemsstaterna i EU sedan år 2000 gradvis utvecklat en gemensam och detaljerad redovisning. Regeringen eftersträvar kontinuerligt ökad öppenhet på exportkontrollområdet.

¹ Prop. 1991/92:174 s. 41 ff.

Skrivelsen består av tre delar och ett statistikavsnitt. Den första delen består av en redogörelse för svensk exportkontroll av krigsmateriel. Den andra behandlar svensk exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden. I den tredje delen redogör regeringen för ansvariga myndigheter på området. Därefter följer ett avsnitt där statistik över bl.a. svensk krigsmaterielexport och export av produkter med dubbla användningsområden redovisas. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) bidrar, på begäran av regeringen, med underlag till skrivelsen. Statistiken i skrivelsen kompletterar den information som lämnas i myndigheternas egna publikationer.

Viktigare händelser under året

Det svenska exportkontrollregelverket uppdateras kontinuerligt, bl.a. inom ramarna för samarbetet inom EU. Möjligheterna att framgångsrikt hantera de många problem och utmaningar som präglar icke-spridningsarbetet kan därigenom förbättras.

Efter att FN:s vapenhandelsfördrag trädde i kraft den 24 december 2014, ägde den första statspartskonferensen rum i augusti 2015 under mexikanskt ordförandeskap. Sverige bidrog särskilt till förberedelserna inför mötet genom att samordna det internationella arbetet om rapportering enligt fördragets artikel 13. Beslut fattades bland annat att ett sekretariat för fördraget skulle upprättas i Genève. Regelverk för procedurfrågor och finansiering antogs och sekretariatschef och ordförande utsågs. Simeon Dumisani Dladla från Sydafrika besatte posten som interimistisk chef för det nya sekretariatet. Nigeria valdes till ordförande för fördragsarbetet fram till det andra statspartsmötet hösten 2016.

Sverige har fortsatt att delta aktivt i arbetet med att vidareutveckla fördragssamarbetet och verka för fördragets universalisering. Vid slutet av året hade fördraget 79 statsparter och i ytterligare ett antal länder pågår ratificeringsarbete.

Inom EU slutfördes under 2015 en uppdatering av den användarhandbok som kompletterar rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/Gusp om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel.

I juni 2015 överlämnade Krigsmaterielexportöversynskommittén (KEX) sitt slutbetänkande Skärpt exportkontroll av krigsmateriel (SOU 2015:72) till regeringen. Såväl kommitténs slutbetänkande som dess delbetänkande Sanktionsväxling – effektivare sanktioner på exportkontrollområdet (SOU 2014:83) remitterades i augusti till ett hundratal instanser, bl. a. myndigheter, näringsliv och det civila samhället. Beredningen av förslagen har därefter fortsatt inom Regeringskansliet.

Under år 2015 fortsatte arbetet med översynen av EU:s gemensamma regelverk för exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden. På Europeiska kommissionens uppdrag genomförde Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) en omfattande analys av de olika optioner som har dryftats under processen. Under hösten bjöd kommissionen in till en offentlig konsultation.

I juni 2015 inledde kommissionen också en översyn av direktiv (2009/43/EG) om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen. Översynen väntas fortsätta under 2016. Skr. 2015/16:114

Sammanfattning av det statistiska underlaget

Redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten under år 2015 görs i en bilaga till denna skrivelse. Som jämförelse visas även statistik från de senaste åren. En mer rättvisande bild fås om exporten ses över ett par år eftersom enstaka försäljningar och leveranser av större system kan orsaka kraftiga svängningar i den årliga statistiken. Uppgifterna i skrivelsen baseras på tillståndsmyndighetens egna beslut, samt på lagstadgad årlig rapportering från de krigsmaterielexporterande företagen och myndigheterna för år 2015. Materialet har sammanställts av ISP.

Under år 2015 tog 62 länder emot leveranser av svensk krigsmateriel. Värdet av de faktiska exportleveranserna av krigsmateriel under år 2015 var 7,6 miljarder kronor. Den totala exporten har därmed minskat med ca 4 procent jämfört med 2014. Det bör noteras att drygt 800 miljoner kronor av den faktiska exporten 2015 gäller sådana produkter (tekniskt bistånd och pansarplåt) som före den 30 juni 2012 inte var exportkontrollerad i Sverige.

Under 2015 har andelen leveranser av större system varit jämförelsevis låg, vilket påverkar statistiken. De största enskilda mottagarländerna för svensk krigsmateriel år 2015 var Norge (2 128 miljoner kronor, USA (667 miljoner kronor), Finland (541 miljoner kronor), Indien (380 miljoner kronor) och Tyskland (341 miljoner kronor). Till Norge fortsatte leveranser av Stridsfordon 90. Till USA levererades främst ammunition, och marina delsystem (vapen samt ledningssystem). Till Finland levererades främst pansarvärnssystem. Exporten till Indien dominerades av följdleveranser till tidigare exporterad armémateriel, framför allt ammunition men även kompletterande beställningar på reservdelar och komponenter. Till Tyskland levererades främst komponenter till vapensystem, elektroniska system samt pansarplåt. När det gäller traditionella samarbetsländer kan det konstateras att även exporten till Frankrike, Storbritannien, Italien och Sydkorea har varit omfattande.

Värdet av de beviljade utförseltillstånden år 2015 uppgick till 4,6 miljarder kr, vilket är en ökning med 10 procent jämfört med år 2014 (ca 4,5 miljarder kronor). Därutöver har även export av civila skjutvapen och hithörande ammunition beviljats till ett värde av 307 miljoner kronor.

I statistikredovisningen finns också en beskrivning av den svenska exporten av produkter med dubbla användningsområden (PDA). Till skillnad mot krigsmaterielexporten lämnas inga leveransdeklarationer av berörda företag. Antal ärenden för PDA samt sanktionsärenden har under 2015 fortsatt att öka något. Andelen ärenden som rör finansiella transaktioner som rör sanktioner ökade markant under 2014 och har 2015 fortsatt att öka. (se tabell 1 i bilaga 2).

2 Krigsmateriel

2.1 Bakgrund och regelverk

Krav på tillstånd för export av krigsmateriel är nödvändigt för att säkerställa att de produkter som förs ut ur Sverige och det tekniska bistånd som lämnas går till för oss acceptabla mottagarländer. Det svenska exportkontrollregelverket består av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt av regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport, vilka har godkänts av riksdagen. Enligt 1 § andra stycket krigsmaterielagen får krigsmateriel endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Vid tillståndsprövningen ska även rådets gemensamma ståndpunkt (2008/944/Gusp) om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel tillämpas. Vidare ska FN:s vapenhandelsfördrag tillämpas inom ramen för den svenska tillståndsprövningen.

Den svenska tillståndsprövningen bygger på en helhetsbedömning med utgångspunkt från regeringens riktlinjer och etablerad praxis. De internationella regelverken har mer karaktären av enskilda kriterier som ska iakttas, bedömas eller beaktas. ISP har som fristående myndighet till uppgift att självständigt pröva ansökningar om tillstånd i enlighet med regelverket i dess helhet.

Kontrollen enligt lagen om krigsmateriel omfattar tillverkning, tillhandahållande och utförelse av krigsmateriel liksom vissa avtal om tillverkningsrätt m.m. avseende sådan materiel. Enligt samma lag krävs även tillstånd för att bedriva militärt inriktad utbildning. Lagen gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd. Förteckningen över vad som utgör krigsmateriel och tekniskt bistånd finns i bilagan till krigsmaterieförordningen. Den svenska krigsmaterieförteckningen överensstämmer med EU:s gemensamma militära förteckning, sånär som på tre nationella tillägg: kärnladdningar och speciella delar till sådana, befästningsanläggningar m.m. samt vissa kemiska stridsmedel.

Genom förordningen (2015:125) om ändring av krigsmaterieförordningen uppdaterades förteckningen för att återspegla de ändringar som beslutades i och med Europeiska kommissionens direktiv 2014/108/EU, vilket trädde i kraft den 12 december 2014.

Det är också främst genom krigsmaterieförordningen som Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen har genomförts i svensk rätt.

Den 1 juni 2012 beslutade den dåvarande regeringen att tillsätta en parlamentarisk kommitté för översyn av exportkontrollen av krigsmateriel. Kommittén, som bestod av ledamöter från samtliga åtta riksdagspartier, hade som uppgift att utreda den framtida svenska exportkontrollen av krigsmateriel och ramarna kring den. Det huvudsakliga syftet med utredningen var att lämna förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater (dir. 2012:50). Hans Wallmark, riksdagsledamot och ledamot av försvarsutskottet och försvarsberedningen samt suppleant i utrikesutskottet, utsågs till ordförande för utredningen. Tidigare utrikesministern och vice statsministern Lena Hjelm-Wallén utsågs i december 2014 till vice ordförande.

Kommittén redovisade i ett delbetänkande (SOU 2014:83 Sanktionsväxling – effektivare sanktioner på exportkontrollområdet) den 12 december 2014 sitt förslag till hur sanktionssystemet i krigsmateriellagen och i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd kan effektiviseras. Betänkandet innehöll bland annat förslag om införande av sanktionsavgifter samt utvidgad tillståndsplikt.

Den 26 juni 2015 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande Skärpt exportkontroll av krigsmateriel (SOU 2015:72) till regeringen. I betänkandet föreslog kommittén att det ska införas ett särskilt demokratikriterium i riktlinjerna för export av krigsmateriel. Den mottagande statens demokratiska status borde enligt kommitténs majoritet (bestående av C, KD, L, M, MP och S) utgöra ett centralt villkor vid tillståndsprövningen. Kommittén föreslog vidare bland annat att öppenheten och transparensen inom exportkontrollen ska öka, att tillsyn och kontroll ska utvidgas, att PGU ska beaktas i tillståndsprövningen, att följdleveransbegreppet ska avgränsas på visst sätt, samt att riktlinjernas kriterier om mänskliga rättigheter ska skärpas.

Kommitténs bägge betänkanden sändes i augusti 2015 ut till omkring etthundra remissinstanser, bl. a domstolar, myndigheter, kommuner, företag och enskilda organisationer. Vid remisstidens slut, den 6 november, hade ett 70-tal instanser kommit in med synpunkter, som därefter har sammanställts och analyserats inom Regeringskansliet. Ett lagstiftningsarbete har därefter inletts i syfte att utforma ett förslag till en skärpning av exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater.

Exportkontroll och politiken för global utveckling

Ett av regeringens uttalade mål är att stärka och förnya arbetet med politiken för global utveckling (PGU, prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:122). Denna nystart av politiken för global utveckling sker i ljuset av att en ny universell agenda för hållbar global utveckling, den s.k. Agenda 2030, har antagits på internationell nivå. Agendan innehåller 17 globala hållbarhetsmål. För att genomföra den nya agendan och politiken för global utveckling krävs att regeringens samtliga politikområden, där så kan ske, formulerar och genomför politik på ett sätt som stärker det svenska bidraget till en rättvis och hållbar

global utveckling. Politiken för global utveckling bygger på tanken om att globala utvecklingsutmaningar kräver gemensamma lösningar där alla tar ett ansvar.

Den hållbara utvecklingens tre dimensioner, den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga, liksom ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv, är centrala utgångspunkter för arbetet med politiken för global utveckling.

Regeringskansliet verkar för att PGU-perspektiven ska finnas med i underlagen till Exportkontrollrådet, när det kan vara av betydelse för bedömningen av enskilda ärenden. Regeringskansliet verkar även för att stödja Inspektionen för strategiska produkter med kompetensutveckling i frågor om global utveckling, i syfte att stärka myndighetens analysförmåga på området.

Regeringens strävan är att effekter av den svenska krigsmaterielexporten som är negativa för ansträngningarna att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling ska undvikas. Aspekter som avser politiken för global utveckling vägs in i de bedömningar som görs när det gäller svensk krigsmaterielexport, exempelvis genom tillämpningen av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport, vars åttonde kriterium lyfter fram mottagarländerns tekniska och ekonomiska förmåga samt behovet av att beakta om den hållbara utvecklingen riskerar att allvarligt hindras.

Exportkontroll och feministisk utrikespolitik

Genom att föra en feministisk utrikespolitik strävar regeringen systematiskt efter att nå resultat som stärker kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser. Regeringen lägger därvid mycket stor vikt vid att förebygga och motverka sexuellt och könsrelaterat våld.

Det finns ofta ett samband mellan ansamlingar av små och lätta vapen samt förekomsten av våld i en konflikt eller i ett samhälle. Illegala och oansvariga överföringar av vapen och ammunition är i detta sammanhang ett särskilt problem, liksom bristande kontroll över lagerhållning av sådan materiel.

I linje med det verkar regeringen aktivt för att dessa frågor ska uppmärksammas och följas upp inom FN:s vapenhandelsfördrag. Det sker bland annat genom att Sverige verkar för att artikel 7.4 i vapenhandelsfördraget operationaliseras och tillämpas praktiskt av statsparterna. Fördraget föreskriver i denna artikel – som fördes in i fördraget med starkt stöd av bland annat Sverige – att statsparterna ska beakta risken för att exporterad materiel används för, eller underlättar, allvarliga könsrelaterade våldshandlingar eller allvarliga våldshandlingar mot kvinnor och barn.

Det bör noteras att beaktandet av artikel 7.4 i vapenhandelsfördraget sker utöver den prövning som sedan tidigare görs avseende mänskliga rättigheter enligt de svenska riktlinjerna, samt enligt kriterium två i EU:s gemensamma ståndpunkt (2008/944/Gusp) om krigsmaterielexport. Även de senare regelverken är därför betydelsefulla i detta sammanhang.

Regeringskansliet verkar också för att säkerställa att Inspektionen för strategiska produkter har tillräcklig kompetens för att tillämpa artikel 7.4 om könsbaserat våld och allvarligt våld mot kvinnor och barn.

Regeringen verkar vidare för att öka kunskapen på området. Detta gör man bland annat genom att arbeta för stärkt datainsamling om förekomsten av små och lätta vapen, samt vilka effekter som detta har på kvinnor och män, flickor och pojkar.

Korruptionsbekämpning inom internationell handel med vapen

Såväl givande av muta (tidigare ”bestickning”) som tagande av muta är sedan länge straffbelagt i svensk lagstiftning. Vid reformen av mutbrottslagstiftningen 2012 infördes dessutom bl.a. en bestämmelse som straffbelägger vårdslös finansiering av mutbrott. Bestämmelsen tar t.ex. sikte på fall där en näringsidkare tillhandahåller pengar eller andra tillgångar till exempelvis ett dotterbolag eller en självständig uppdragstagare som företräder näringsidkaren i en viss fråga och därigenom av grov oaktsamhet främjar mutbrottslighet i den angelägenheten. Det nya straffstadgandet kan även antas bli betydelsefullt bl.a. för den internationella försvarsmaterielmarknaden.

Sverige arbetar aktivt i olika internationella forum för att konventioner som förbjuder mutor i internationella affärstransaktioner tillämpas på ett effektivt sätt. Det gäller bl.a. OECD:s konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförhållanden från 1997 och FN:s konvention mot korruption från 2005. Sverige granskades 2013 i en s.k. peer-review inom ramen för FN:s konvention mot mutor. I slutrapporten konstaterades bl.a. att Sverige har ett robust institutionellt ramverk på plats för att bekämpa korruption. En uppföljning av granskningen av Sverige gjordes under OECD-konventionen 2014. Vid denna granskning framhölls de framsteg som Sverige har gjort på området.

Regeringen har utarbetat en mer ambitiös politik för hållbart företagande och överlämnade i december 2015 en skrivelse till riksdagen på området (skr. 2015/16:69, Politik för hållbart företagande). Antikorruption är en central del inom arbetet med hållbart företagande. Utöver vad som regleras genom bl.a. svensk lagstiftning förväntar sig regeringen att svenska företag ska tillämpa en tydlig antikorruptionspolicy samt ha de internationella riktlinjerna för hållbart företagande som utgångspunkt för sitt arbete, både hemma och i utlandet. De internationella riktlinjerna inbegriper i första hand OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact som handlar om mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorruption, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, ILO:s kärnkonventioner och ILO:s trepartsdeklarationer. Vidare uppmanar regeringen företagen att analysera FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling som bl.a. innehåller delmål om att minska alla former av korruption och mutor.

Regeringen välkomnar att ett initiativ har tagits av tillverkare av krigsmateriel – först på europeisk basis genom den europeiska branschorganisationen Aerospace and Defense Industries Association of Europe (ASD) och sedan gemensamt med dess amerikanska motsvarighet – för att utveckla och tillämpa en internationell uppförandekod som inkluderar en nolltolerans mot korruption. Den största svenska branschorganisationen, Säkerhets- och försvarsföretagen

Skr. 2015/16:114 (SOFF) som organiserar mer än 95 procent av företagen inom försvarsindustrin i Sverige, ställer också krav på att företag undertecknar och följer en uppförandekod för att få vara medlemmar.

2.2 Försvarsexportens roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv

Grunden för den moderna svenska försvarsindustrin lades under det kalla kriget. Sveriges neutralitetspolitik, såsom den utformades efter andra världskriget, byggde på ett totalförsvar med en stark försvarsmakt och en stark nationell försvarsindustri. Ambitionen var att Sverige skulle vara oberoende av utländska leverantörer. Försvarsindustrin blev således en viktig del av den svenska säkerhetspolitiken. Exporten av krigsmateriel, som under denna tid var begränsad, var ett led i att säkra kapaciteten att utveckla och producera materiel anpassad till den svenska försvarsmaktens behov.

Strävan efter oberoende vad gäller tillgången till krigsmateriel för det svenska försvaret har sedan kalla krigets slut gradvis ersatts av ett växande behov av materielsamarbete med likasinnade stater och grannar. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen har inneburit att både Sverige och dess samarbetsländer är ömsesidigt beroende av leveranser av komponenter, delsystem och färdiga system som är tillverkade i andra länder. I många fall säkras dessa leveranser genom avtalsförpliktelser.

Regeringen bekräftade i maj 2015 i Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) - att Sveriges säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra och att hot mot fred och säkerhet bäst avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer. Sveriges säkerhets- och försvarssamarbeten utvecklas tillsammans med Finland, de övriga nordiska länderna och de baltiska staterna, samt inom ramen för EU, FN, Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE), Natos partnerskap och den transatlantiska länken.

Såväl Sveriges engagemang i internationell krishantering som våra utvecklade samarbeten i närområdet understryker vikten av förmåga till praktisk militär samverkan (interoperabilitet) med andra länder och organisationer. Interoperabiliteten är beroende av att våra materielsystem kan fungera tillsammans med samarbetspartnerns materiel, liksom att den är tekniskt mogen, funktionssäker och tillgänglig. Detta är i många fall minst lika viktigt som att den har högsta tekniska prestanda. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete i materielfrågor med ett antal traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

I budgetpropositionen för år 2016 (prop. 2015/16:1) framhåller regeringen att försvaret är en nationell angelägenhet och att EU-medlemsstaternas val av säkerhetspolitisk lösning återspeglas i materieförsörjningen, t.ex. när det gäller synen på försörjningstrygghet och upprätthållandet av strategiska kompetenser för militära förmågor. Det fortsatta arbetet med industri- och marknadsfrågor inom EU bör

därför beakta försvarsmaterielmarknadens särart och behovet att tillgodose medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. I detta sammanhang ska också möjligheten att upprätthålla den transatlantiska länken beaktas.

Regeringen anser vidare att deltagande i bilaterala och multilaterala materielsamarbeten tydligt bör bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga på ett kostnadseffektivt sätt.

I takt med att civil-militär samverkan ökar och nya teknologier görs tillgängliga för militär användning levererar allt fler it-företag och andra företag med högteknologisk inriktning produkter och tjänster till försvarssektorn.

En internationellt konkurrenskraftig teknologinivå bidrar till att Sverige förblir ett intressant land för det internationella samarbetet. Det medför också bättre möjligheter för Sverige att påverka det internationella exportkontrollsamarbetet. Detta gäller främst inom EU men även i ett bredare internationellt sammanhang.

Vid Europeiska rådets sammanträde i juni 2015 återbekräftades vikten av att arbeta vidare utifrån Europeiska rådets diskussion i december 2013 om den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken. Särskilt betonades vikten av att stärka den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft.

Sverige deltar i olika samarbetsprojekt som Europeiska försvarsbyrån (EDA) bedriver. Regeringens grundläggande inställning är att Sverige ska medverka i och påverka de processer som sätts igång inom det europeiska samarbetet, vilket också avser arbetet inom EDA. Samarbetet inom EDA har inneburit bättre möjligheter för Försvarsmakten att verka effektivt, och även förbättrat förutsättningarna för en mer effektiv materielförsörjning.

Genom att delta i det s.k. sexnationsinitiativet mellan de sex stora försvarindustristaterna i Europa (Framework Agreement/Letter of Intent, FA/LoI) kan Sverige vara med och påverka den försvarsindustri- och exportpolitik som utvecklas i Europa. Det ger direkt och indirekt ett större inflytande över den framväxande försvars- och säkerhetspolitiken i Europa.

Samarbeten kring multilaterala ramverk ger förbättrat resursutnyttjande ur ett europeiskt perspektiv och en mer harmoniserad och förbättrad europeisk och transatlantisk samverkansförmåga. EDA och Nato/Partnerskap för fred-samarbetet utgör här grundbultar tillsammans med FA/LoI-samarbetet och det nordiska försvarssamarbetet (Nordefco).

Verksamhetsområden

De viktigaste militära produktområdena inom de svenska försvars- och säkerhetsföretagen är i dag:

- stridsflygplan, bemannade och obemannade,
- ytfartyg och ubåtar,
- stridsfordon, bandvagnar,
- vapensystem med kort respektive lång räckvidd; mark- och sjöbaserade samt flygburna inklusive missiler,

- fin- och grovkalibrig ammunition,
- intelligent artilleriammunition,
- mark- och sjöbaserade samt flygburna radar- och IR-system,
- telekrigssystem; passiva och aktiva,
- telekommunikationssystem, inklusive teleskydd,
- ledningssystem för mark-, sjö- och flygtillämpningar,
- system för övning och utbildning,
- signaturanpassning (t.ex. kamouflagesystem och radar),
- system för samhällssäkerhet,
- kryptoutrustning,
- torpeder,
- vidmakthållande och underhåll av flygmotorer,
- krut och annat pyrotekniskt material,
- tjänster och konsultverksamhet,
- stödsystem för drift och underhåll.

2.3 Samarbetet inom EU om exportkontroll av krigsmateriel

EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport

EU:s medlemsländer har nationella regler när det gäller krigsmaterielexport. Medlemsländerna har emellertid också i viss utsträckning valt att samordna sin exportkontrollpolitik. EU:s uppförandekod för vapenexport som antogs 1998 innehöll gemensamma kriterier för export av krigsmateriel som tillämpas vid den nationella prövningen av exportansökningar. Uppförandekoden stärktes år 2005 och antogs som gemensam ståndpunkt år 2008 (2008/944/Gusp). Den tillämpas av alla EU:s medlemsländer och ett antal länder som inte är medlemmar i EU, såsom Bosnien och Hercegovina, Kanada, Makedonien, Island, Montenegro och Norge.

Den gemensamma ståndpunkten innehåller bl.a. åtta kriterier som ska beaktas innan ett beslut tas om att tillåta export av krigsmateriel till ett land.

Kriterium ett föreskriver att EU-medlemsstaternas internationella förpliktelser och åtaganden, särskilt de sanktioner som har antagits av t.ex. FN:s säkerhetsråd eller Europeiska unionen ska respekteras.

Kriterium två behandlar situationen i mottagarlandet vad avser respekten för de mänskliga rättigheterna och landets respekt för internationell humanitär rätt. Exportlicenser ska inte utfärdas om det finns en uppenbar risk att den militära tekniken eller den krigsmateriel som ska exporteras kan komma att användas för internt förtryck.

Kriterium tre behandlar den interna situationen i mottagarlandet som en följd av existerande spänningar och väpnade konflikter.

Kriterium fyra tar sikte på bevarande av regional fred, säkerhet och stabilitet. Exportlicenser får inte utfärdas om det finns en uppenbar risk att den avsedda mottagaren skulle använda den militära teknik eller den

krigsmateriel som exporteras på ett aggressivt sätt mot ett annat land eller hävda ett territoriellt krav med våld. Skr. 2015/16:114

Kriterium fem handlar om den möjliga inverkan som den militära teknik eller den krigsmateriel som ska exporteras kan ha på det egna landets, en annan medlemsstats eller vänligt sinnande och allierade länders försvars- och säkerhetsintressen.

Kriterium sex behandlar köparlandets uppträdande gentemot det internationella samfundet, t.ex. i fråga om attityd till terrorism och respekt för internationell rätt.

Kriterium sju behandlar risken för att den militära tekniken eller krigsmaterielen kommer att avledas till något annat ändamål inom köparlandet eller återexporteras på oönskade villkor.

Kriterium åtta föreskriver att medlemsstaterna ska beakta om den tilltänkta exporten allvarligt skulle hindra en hållbar utveckling i mottagarlandet.

Enskilda medlemsstater kan ha egna striktare riktlinjer än de som föreskrivs i den gemensamma ståndpunkten. Till den gemensamma ståndpunkten hör även en förteckning över de produkter som omfattas av kontrollen (EU:s gemensamma militära lista). Det har vidare tagits fram en användarguide som mer i detalj anger hur ståndpunktens överenskommelser om informationsutbyte och konsultationer ska genomföras och hur dess kriterier för exportkontroll ska tillämpas. Användarguiden uppdateras löpande.

Utbyte av information om avslag

Enligt den gemensamma ståndpunktens tillämpningsbestämmelser ska medlemsstaterna utbyta underrättelser om avslag på ansökningar om exporttillstånd. Om en annan medlemsstat överväger att bevilja tillstånd för en i huvudsak identisk transaktion, ska konsultationer genomföras innan tillstånd kan beviljas. Den konsulterande medlemsstaten ska även meddela den underrättande staten sitt beslut. Utbytet av underrättelser om avslag och konsultationerna kring underrättelserna gör att exportpolitiken inom EU på sikt blir öppnare och mer enhetlig mellan medlemsländerna. Konsultationerna leder även till en mer gemensam syn på olika exportdestinationer. Genom att medlemsländerna informerar varandra om de exportaffärer som nekas, och förklarar bevekelsegrunderna därtill, minskas också risken att något annat medlemsland beviljar exporten. ISP ansvarar för underrättelserna om svenska avslag och genomför konsultationer.

Under 2015 tog Sverige emot 359 underrättelser om avslag från övriga medlemsstater samt Norge. Sverige lämnade 22 underrättelser om avslag. Det gällde Armenien, Bahrain, Egypten, Förenade Arabemiraten, Gabon, Indien, Kina, Makedonien, Nepal, Pakistan (3), Saudiarabien (3), Taiwan, Thailand, Tunisien och Vietnam (4).

Det faktum att export till ett visst mottagarland nekas i ett fall innebär inte att landet inte kan komma i fråga för svensk export i andra fall. Den svenska exportkontrollen tillämpar inte ett system med landlistor, d.v.s. i förväg fastställda listor över godkända respektive icke godkända mottagarländer. Varje enskild utförelsansökan prövas individuellt mot de riktlinjer som regeringen fastställt för krigsmaterielexporten samt EU:s

Skr. 2015/16:114 gemensamma ståndpunkt om vapenexport och FN:s vapenhandelsfördrag. För ett beviljande av tillstånd krävs att ansökan har stöd i regelverket som helhet.

Arbetet inom Coarm

EU:s medlemsstater diskuterar regelbundet tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten om vapenexport inom EU:s rådsarbetsgrupp för frågor om export av konventionella vapen (Coarm). Här utbyter medlemsstaterna även information om synen på olika exportdestinationer. En redogörelse för arbetet, överenskommelser som har träffats och statistik över medlemsstaternas export av krigsmateriel offentliggörs i en årlig EU-rapport. Den senaste rapporten publicerades i EU:s officiella tidning EUT C103 den 27 mars 2015.

Eftersom kriterierna i den gemensamma ståndpunkten spänner över en rad olika politikområden är målsättningen att uppnå en ökad och tydlig samstämmighet mellan dessa. Sverige verkar aktivt för att nå en gemensam syn bland medlemsländerna i dessa frågor. Ett viktigt sätt för att åstadkomma detta är öka transparensen mellan medlemsstaterna.

Inom ramen för dialogen i Coarm sker också ett fortlöpande utbyte av information mellan EU:s medlemsstater vad avser de internationella samarbeten som finns på området. Strävan är att finna gemensamma linjer som kan stärka medlemsstaternas agerande i andra forum.

Under året har gruppen slutfört en uppdatering av ståndpunktens användarguide för att anpassa denna till ikraftträdandet av FN:s vapenhandelsfördrag. Användarguiden uppdaterades formellt med antagandet av rådslutsatser under sommaren 2015.

Arbetet med EU-direktiv 2009/43/EG om överföring av krigsmateriel inom EU och EES

Under det svenska ordförandeskapet år 2009 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen, det s.k. ICT-direktivet. Avsikten med direktivet är att möjliggöra mer konkurrenskraftiga försvarsindustrikoncerner och försvarssamarbeten på europeisk nivå. Europeiska kommissionen leder genomförandet av direktivet och biträds i detta av en kommitté med representanter för medlemsstaterna, den s.k. ICT-kommittén. Under 2015 har kommittén haft ett sammanträde.

Under 2015 har kommissionen inlett en översyn av direktivet i enlighet med dess artikel 15. Som en del i det arbetet har ICT-kommittén organiserat en teknisk arbetsgrupp för ta fram underlag för en harmonisering av direktivets genomförande på nationell nivå. Arbetsgruppen har i detta syfte genomfört en workshop samt sex arbetsmöten om erfarenheter med företrädare för EU:s medlemsstater. Synpunkter har också inhämtats från företrädare för försvarsindustrin. Ett konsultföretag (Technopolis) har av kommissionen fått i uppdrag att genomföra en oberoende utvärdering av direktivets genomförande. ISP, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) och Försvarets materielverk (FMV) har bidragit med underlag till konsultföretaget när det gäller

förhållandena i Sverige. Översynen väntas avslutas under 2016 med kommissionens rapport till rådet och Europaparlamentet ifråga om genomförandet av direktivet. Skr. 2015/16:114

Kontroll av vapenförmedling

För att angripa problemet med icke-kontrollerad vapenförmedling och undvika ett kringgående av vapenembargon antog rådet år 2003 en gemensam ståndpunkt (2003/468/Gusp) om kontroll av vapenförmedling. Enligt denna åtar sig medlemsländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att kontrollera vapenförmedlingsverksamheten inom sitt territorium. För svensk del fanns redan tidigare en god kontroll av vapenförmedlingsverksamheten genom bestämmelserna i lagen om krigsmateriel. Inom Coarm strävar man efter att arbeta fram lämpliga former för informationsutbyte mellan medlemsstaterna om registrerade vapenförmedlare. I Sverige är 28 företag registrerade som förmedlare av produkter som är klassificerade som krigsmateriel.

Artikel 10 i FN:s vapenprotokoll

År 2012 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition. Förordningen och FN:s protokoll syftar till att motverka brottslighet genom en minskad tillgång till skjutvapen. Med export avses i förordningen utförsel ur EU, vilket för svenskt vidkommande dels handlar om utförsel ur Sverige till tredjeland, dels om utförsel ur någon annan medlemsstat till tredjeland för det fall leverantören är etablerad i Sverige.

Förordningen omfattar vapen m.m. för civilt bruk. Den tillämpas inte på vapen m.m. särskilt utformade för militär användning eller på helautomatiska vapen. Vidare är bilaterala statliga transaktioner, skjutvapen m.m. avsedda för de väpnade styrkorna, polisen eller de offentliga myndigheterna i medlemsstaterna, samlare och organ som ägnar sig åt kulturella och historiska aspekter av skjutvapen m.m., skjutvapen som har gjorts obrukbara samt antika skjutvapen och replikvapen till dessa undantagna från tillämpningsområdet.

De skjutvapen m.m. som omfattas av EU-förordningen omfattas även, med undantag för slätborrade jakt- och sportvapen, av bilagan till krigsmaterieförordningen. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning nr 258/2012 ska de aspekter som omfattas av den gemensamma ståndpunkten beaktas vid tillståndsprövningen.

Förordningen gäller direkt i Sverige och tillämpas från och med den 30 september 2013. Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen finns i förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition. ISP är tillståndsmyndighet för ärenden enligt EU-förordningen. Under 2015 har 342 ärenden inkommit och 355 beslut om utförsel utfärdats.

Vapenembargon m.m.

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (Gusp) genomför EU embargon mot bl.a. handel med vapen och produkter med dubbla användningsområden vilka har beslutats av FN. EU kan med enhällighet också besluta om vissa embargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa beslut av EU:s råd är ett utslag av medlemsstaternas vilja att agera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågor. Ett vapenembargo beslutat av FN eller EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella regelverk för exportkontroll. EU:s vapenembargon omfattar normalt även förbud mot att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel. Dessa förbud regleras i EU-rättsliga rådsförordningar. Embargon mot handel med produkter med dubbla användningsområden regleras såväl i beslut av rådet som i EU-rättsliga förordningar. Även de åtföljs normalt av förbud att lämna tekniska och finansiella tjänster med anknytning till produkterna.

Ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av OSSE om ett vapenembargo utgör ett ovillkorligt hinder mot svensk export enligt de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Om ett vapenembargo även gäller import, utfärdas i Sverige särskilda föreskrifter om förbudet. Sådana finns sedan tidigare för Iran, Libyen och Nordkorea. Med anledning av EU:s sanktioner mot Ryska federationen beslöt regeringen i december 2014 att inleda ett sådant totalt embargo mot Ryssland.

Det finns för närvarande formella EU-beslut, antingen självständiga eller grundade på FN-beslut, om att vapenembargon ska gälla Afghanistan, Centralafrikanska republiken, Elfenbenskusten, Eritrea, Guinea, Irak, Iran, Jemen Demokratiska republiken Kongo, Libanon, Liberia, Libyen, Myanmar (Burma), Nordkorea, Ryska federationen, Somalia, Sudan, Sydsudan, Vitryssland och Zimbabwe. Embargona varierar i inriktning och omfattning. Individuellt riktade vapenembargon finns också gentemot sådana individer och organisationer som har uppförts på FN:s terroristlista. EU tillämpar även ett vapenembargo mot Kina på grundval av en deklaration från Europeiska rådet, som utfärdades mot bakgrund av händelserna på Himmelska fridens torg år 1989. Sverige tillåter inte någon krigsmaterielexport till Kina. Enligt beslut av OSSE upprätthålls även ett vapenembargo mot området Nagorno-Karabach.

Utrikesdepartementet har sammanställt information om vilka restriktiva åtgärder (sanktioner) mot andra länder som finns inom EU och som därigenom gäller i Sverige. Informationen finns på webbplatsen www.regeringen.se/sanktioner. Där redovisas också de vapenembargon eller embargon avseende produkter med dubbla användningsområden som är i kraft gentemot enskilda länder. På webbplatsen finns även länkar till EU:s rättsakter om sanktioner och, i förekommande fall, till de FN-beslut som föregått EU:s åtgärder. Regeringens sida om sanktioner uppdateras löpande.

En förteckning över EU:s samtliga gällande rättsakter om sanktioner inklusive de som rör vapenembargon och embargon gällande produkter med dubbla användningsområden finns på den europeiska utrikestjänstens webbplats.

Öppenhet i handeln med konventionella vapen

FN:s generalförsamling antog år 1991 en resolution om öppenhet i vapenhandeln. Resolutionen uppmanar FN:s medlemsländer att årligen frivilligt redovisa såväl import som export av konventionella vapensystem till ett register som administreras av FN:s kontor för nedrustningsfrågor (United Nations Office for Disarmament Affairs, Unoda)

Rapporteringen avser handeln med följande sju materielkategorier: stridsvagnar, bepansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter. Efter översyner i FN, senast år 2013, har definitionerna av de olika kategorierna utvidgats så att fler vapensystem ingår och möjlighet ges nu att frivilligt rapportera även om små och lätta vapen (eng. Small Arms and Light Weapons, SALW). Särskild vikt läggs numera vid bärbara luftförsvarssystem (eng. Man-Portable Air Defense Systems, Manpads) som sedan år 2003 ingår i kategorin robotar/robotlavetter. I den frivilliga rapporteringen ingår även uppgifter om staters innehav av dessa vapen och upphandlingar från den egna försvarsindustrin. I samråd med Försvarsdepartementet och ISP sammanställer Utrikesdepartementet aktuella uppgifter som i enlighet med resolutionen årligen överlämnas till FN.

Eftersom registret bygger på rapporter från många större exportörer och importörer återspeglas här en betydande del av världens handel med tunga konventionella vapensystem.

Sveriges andel av världshandeln med tunga vapensystem är begränsad. I den rapportering som Sverige kommer att lämna till FN:s vapenregister för år 2015 redovisas export till Norge (stridsfordon 90), Brasilien (Robot 70), Irland (Robot 70) och Litauen (Robot 70). Handeln med tunga vapensystem samt små och lätta vapen rapporteras på årlig basis till OSSE på samma sätt som till FN.

Rapporteringsmekanismen i Wassenaar-arrangemanget (WA) avseende export av krigsmateriel följer i stort de sju kategorier som rapporteras till FN-registret. Dock har vissa kategorier förfinats genom införande av undergrupper och en åttonde kategori har tillkommit för små och lätta vapen. Medlemsstaterna har enats om att två gånger årligen rapportera enligt överenskommen praxis och att ytterligare information då kan lämnas frivilligt. Syftet med detta är att i ett tidigt skede kunna uppmärksamma destabiliserande ansamlingar av vapen. Även export av vissa produkter och teknik med dubbla användningsområden rapporteras två gånger årligen.

FN:s vapenhandelsfördrag (ATT)

Den 2 april 2013 antog FN:s generalförsamling genom omröstning det internationella vapenhandelsfördraget ATT (eng. Arms Trade Treaty) med röstsiffrorna 154 ja, 23 avstående och 3 nej. Genom fördraget skapades ett internationellt bindande instrument med krav på dess statsparter att upprätthålla en effektiv nationell kontroll över den

internationella handeln med försvarsmateriel och normer för vad denna kontroll ska innefatta.

Sverige och övriga EU-länder undertecknade avtalet den 3 juni 2013 då fördraget öppnades för undertecknande. Under våren 2014 lade regeringen fram en proposition om införlivandet av FN:s vapenhandelsfördrag. Med riksdagens godkännande ratificerade Sverige vapenhandelsfördraget den 10 juni 2014, och började samtidigt tillämpa det. Fördraget trädde i kraft den 24 december 2014, 90 dagar efter det att det 50:e ratifikationsinstrumentet hade deponerats hos FN:s generalsekreterare. I slutet av 2015 hade 130 länder undertecknat och 80 länder också ratificerat fördraget.

Det första statspartsmötet för vapenhandelsfördraget hölls i augusti 2015 i Cancún i Mexiko. Årliga statspartsmöten förutses under de procedurregler som då antogs och ett sekretariat för fördraget är under upprättande i Genève. Sekretariat och möten finansieras genom årliga bidrag från statsparterna, vilket ger verksamheten en önskvärd stabilitet och långsiktighet. Sverige har under 2015 bidragit särskilt till arbetet med fördragets genomförande genom att samordna det internationella arbetet med framtagning av rapporteringsmallar för fördraget.

EU:s medlemsstater har under 2015 fortsatt att samordna sitt agerande rörande vapenhandelsfördraget i rådsarbetsgruppen Coarm. Betydande ansträngningar görs också fortsatt för att i dialog med andra länder och regionala grupperingar främja en universell anslutning till fördraget. EU:s treåriga program för att stödja andra länders genomförande av vapenhandelsfördraget och därmed deras möjlighet att tillträda fördraget har mött betydande intresse och aktiviteter har hittills genomförts i 10 länder och i ett antal regionala sammanhang.

Sverige bidrog under 2015 för andra gången till den FN-fond som inrättats för samarbete om vapenreglering (Unscar) för bl.a. projekt till stöd för genomförande av vapenhandelsfördraget. Sverige är ett av ett tiotal länder som har bidragit till denna fond.

Regeringen fäster stor vikt vid en bred anslutning till och ett effektivt genomförande av vapenhandelsfördraget. Ett universellt, juridiskt bindande fördrag som globalt stärker kontrollen av handeln med konventionella vapen utgör en effektiv väg att komma tillrätta med den gränsöverskridande illegala vapenhandeln som på många håll i världen föder väpnat våld och väpnade konflikter, som i sin tur leder till instabilitet på regional eller nationell nivå, orsakar ett omfattande humanitärt lidande och försvårar eller omintetgör ekonomisk utveckling. Sverige kommer därför att delta aktivt i det fortsatta arbetet med att förverkliga fördragets målsättningar.

Små och lätta vapen

Uttrycket små och lätta vapen (SALW) omfattar i princip handeldvapen som kan bäras och avfyras av en person, liksom vapen som är avsedda att bäras och användas av två eller flera personer. Exempel på den förra kategorin är pistoler och automatkarbiner. Exempel på den senare är kulsprutor, granatgevär och bärbara robotar. I olika internationella forum, såsom FN, EU och OSSE, pågår arbete för att förebygga och bekämpa destabiliserande ansamlingar och okontrollerad spridning av små och

lätta vapen. Inga andra typer av vapen orsakar fler dösoffer och mer lidande än dessa, vilka dagligen används i lokala och regionala konflikter, inte minst i utvecklingsländerna, och i samband med grov brottslighet.

År 2001 antog FN ett handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen. FN:s arbete syftar bl.a. till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa vapen har i konfliktregioner. Icke-spridningsarbete är också angeläget för att förhindra brottslighet och inte minst terroristbrott. Som en följd av att FN:s vapenhandelsfördrag har trätt i kraft, och i takt med att antalet anslutna länder ökar, kommer arbetet i FN:s handlingsprogram att kunna utgå ifrån en bättre kontroll av den internationella handeln och koncentreras på åtgärder på nationell nivå för att bekämpa den illegala spridningen av små och lätta vapen. Sverige bidrog under 2015 aktivt till arbetet med FN:s handlingsprogram, bl.a. genom ett internationellt expertmöte med fokus på hur teknisk utveckling påverkar märkning och spårning av små och lätta vapen.

Sverige har under året rapporterat export av små och lätta vapen till FN:s vapenhandelsregister liksom till OSSE:s register över handel med konventionella vapen. Även inom Wassenaar-arrangemanget finns en rapporteringsskyldighet för handel med bl.a. dessa vapen.

Sverige verkar för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, agenter och förmedlare av små och lätta vapen.

Sexnationsinitiativet (Letter of Intent, LoI)

De sex stora försvarsindustrinationerna i Europa (Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland) ingick år 2000 ett försvarsindustriellt samarbetsavtal på regeringsnivå (Framework Agreement). Avtalet framförhandlades som en följd av den avsiktsförklaring som ländernas försvarsministrar ingick år 1998, det s.k. sexnationsinitiativet eller *Letter of Intent* (LoI). Avtalet syftar till att underlätta rationalisering, omstrukturering och drift av den europeiska försvarsindustrin. Verksamheten inom sexnationsinitiativet och dess arbetsgrupper har även omfattat frågor om exportkontroll.

Under år 2015 har den informella arbetsgruppen för exportkontrollfrågor (ECIWG), under franskt ordförandeskap fortsatt att behandla genomförandet och tillämpningen av ICT-direktivet (2009/43/EG), i nära samverkan med kommissionen, Generaldirektoratet för den inre marknaden, industri och entreprenörskap samt små och medelstora företag och den grupp som har satts upp för arbetet under ICT-kommittén. Arbetsgruppen har fokuserat på möjligheter till harmonisering av omfattning och villkor i de generella tillstånden medlemsstaterna ska utfärda enligt direktivet.

3 Produkter med dubbla användningsområden

3.1 Bakgrund och regelverk

Frågan om icke-spridning av massförstörelsevapen har länge stått högt på den internationella dagordningen. Fokus har framförallt legat på att förhindra att ytterligare stater anskaffar massförstörelsevapen. Efter terrordåden den 11 september 2001 har stort fokus också riktats mot icke-statliga aktörer.

Det finns inte någon juridisk definition av vad som avses med massförstörelsevapen. Vanligen avses dock kärnvapen samt kemiska och biologiska stridsmedel. I modern terminologi anses ibland radiologiska vapen vara ett stridsmedel som omfattas av begreppet. I arbetet för att hindra spridningen av massförstörelsevapen inkluderas också vissa vapenbärare som är i stånd att bära sådana vapen, såsom ballistiska missiler med lång räckvidd och kryssningsmissiler.

Multilaterala åtgärder för att förhindra spridning av massförstörelsevapen har framför allt tagit sig uttryck i ett antal internationella avtal samt samarbete inom ett antal exportkontrollregimer där många av de viktigare producentländerna samarbetar för att effektivisera icke-spridningsarbetet.

Med begreppet produkter med dubbla användningsområden (PDA) avses föremål tillverkade för civilt bruk, vilka även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel. Såsom PDA klassificeras också vissa andra produkter som har särskild strategisk betydelse, t.ex. kryptosystem. Det internationella samfundet har under de senaste decennierna utvecklat en rad samarbetsformer för att kontrollera spridningen av dessa produkter. För EU-länderna finns ett gemensamt regelverk i form av rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (PDA-förordningen). Själva exportkontrollen utövas alltid nationellt men genom de internationella exportkontrollregimerna och inom EU sker ett omfattande samordnande arbete.

EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen från år 2003 innehåller ett åtagande att stärka effektiviteten i exportkontrollen av PDA-produkter i Europa. Ett grundläggande skäl är att det inom EU tillverkas åtskilliga känsliga produkter som skulle kunna missbrukas och användas inom program för massförstörelsevapen. De exportkontroll-åtgärder som krävs inom EU måste samtidigt vara proportionella med hänsyn till spridningsrisken och inte onödigt störa den inre marknaden eller de europeiska företagens konkurrenskraft.

Inom de internationella exportkontrollregimerna har det utarbetats kontrollistor som fastställer vilka produkter som ska vara underställda

tillståndsprövning. Behovet grundar sig på att en del länder bedriver program för framtagning av massförstörelsevapen, trots att de har undertecknat internationella avtal som förbjuder eller reglerar sådan verksamhet, eller för att de står utanför de avtal som förbjuder eller reglerar sådan verksamhet. Dessa länder har ofta stärkt sin kapacitet genom att importera civila produkter som sedan använts för militära syften. Historien har visat att de länder som på detta sätt skaffat sig en militär kapacitet importerat produkterna från företag som inte varit medvetna om att de bidrog till utvecklande av t.ex. massförstörelsevapen. Ofta sänds samma inköpsförfrågan till företag i olika länder. Tidigare kunde ett land neka export samtidigt som ett annat land tillät den. Behovet av ett utökat samarbete och informationsutbyte mellan exporterande länder var därför uppenbart. Detta var grunden för skapandet av exportkontrollregimerna. Behovet av kontroll har ytterligare understrukt på senare år med anledning av terroristhotet.

Att en PDA-produkt hamnar på en kontrollista innebär inte automatiskt att export av denna produkt förbjuds. Listningen är närmast ett utpekande av att detta är en känslig produkt. Kontrollistorna i de olika regimerna lyfts för EU:s del in i bilaga I till PDA-förordningen och utgör grunden för beslut om godkännande (exporttillstånd) eller avslag av export.

Av EU-förordningen följer att medlemsstaterna kan använda sig av en mekanism som möjliggör att även produkter utanför listorna kan beläggas med kontroll om exportören eller tillståndsmyndigheterna har information om att produkten är eller kan vara avsedd att användas i samband med produktion m.m. av massförstörelsevapen eller för andra militära syften. Denna mekanism benämns generalklausul i den svenska terminologin men är mer känd under sin engelska benämning *catch-all*, och utgör även praxis inom de internationella exportkontrollregimerna.

En stor del av arbetet inom EU och inom regimerna utgörs av en omfattande informationsverksamhet både internt och externt, (s.k. outreach), riktad till den egna industrin och till andra länder, om behovet av exportkontroll och utveckling av exportkontrollsystem.

Nationellt regleras exportkontroll av PDA-produkter och av tekniskt bistånd i samband med dessa produkter i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Lagen innehåller kompletterande bestämmelser till den EU-rättsliga PDA-förordningen.

En samlad bild av industrin som arbetar med PDA i Sverige är svår att ge då en betydande del av sålda produkter går till EU-marknaden eller exporteras till marknader som omfattas av EU:s generella exporttillstånd. Huvudregeln är att det inte krävs tillstånd vid överföring till en annan EU-medlemsstat. Det generella tillståndet EU001 gäller med några undantag alla produkter i bilaga I till förordning (EG) nr 428/2009 beträffande export till Australien, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Norge, Schweiz (inklusive Lichtenstein) och USA.

Därutöver finns ytterligare fem generella tillstånd (EU002–006) för vissa produkter till vissa destinationer, export efter reparation/ersättning, tillfällig export till utställningar och mässor, vissa kemikalier och telekommunikation. Antalet länder som innefattas i tillstånd EU002–006 varierar från sex länder i EU002 och EU006, till nio i EU005, och 24 länder i EU003 och EU004. Syftet med de generella tillstånden är att

underlätta för företagen som enbart behöver rapportera till tillståndsmyndigheten 30 dagar efter att den första utförelsen ägt rum.

Till skillnad från företag som faller under krigsmateriellagstiftningen krävs inga grundläggande tillstånd enligt exportkontrollagstiftningen för företag som tillverkar eller på andra sätt handlar med PDA-produkter. Dessa företag är heller inte skyldiga att leveransdeklarera enligt exportkontrollagstiftningen. Ett företag är däremot skyldigt att avgiftsdeklarera om företaget tillverkat eller sålt kontrollerade produkter som omfattas av ISP:s tillsyn. Här inräknas försäljning både inom och utom Sverige.

Om ett företag skulle känna till att en PDA-produkt som företaget ifråga har för avsikt att exportera, och som inte finns förtecknad i bilaga I till EU-förordningen, är avsedd att användas i anslutning till massförstörelsevapen finns en skyldighet för företaget att informera ISP. Efter en sedvanlig tillståndsprovning kan myndigheten besluta om att inte ge tillstånd för exporten (catch-all).

Av de PDA-produkter som exporteras med tillstånd från ISP är den dominerande delen telekommunikationsutrustning som innehåller kryptering samt värmekameror som kontrolleras inom exportkontrollregimen Wassenaar-arrangemanget (WA). Även kolfiber utgör en betydande del. En annan produkt som är volymmässigt stor är värmväxlare. Dessa är kontrollerade inom Australiengruppen (AG). Andra produkter, som t.ex. isostatpressar, kemikalier eller obemannade luftfarkoster (eng. unmanned aerial vehicle, UAV) och utrustning relaterat till sådana farkoster är volymmässigt mindre omfattande men kan vara resurskrävande vid tillståndsprovningen.

Embargon på handel med PDA-produkter finns enligt FN-beslut som genomförts och utvidgats av EU mot Iran och Nordkorea. Dessa embargon är genom EU-besluten i princip fullständiga, dvs. omfattar i princip alla produkter på EU:s kontrollista, med något enstaka undantag i fallet Iran. Även vissa liknande produkter är belagda med embargo eller tillståndskrav. Likaså har EU, mot bakgrund av Rysslands agerande i Ukraina, beslutat om vissa restriktiva åtgärder (sanktioner) mot Ryssland. Exportrestriktionerna omfattar hela EU:s kontrollista för PDA, när de är avsedda för militär slutanvändning eller militär slutanvändare. Undantag görs för vissa produkter/teknologier avsedda för luftfarts- och rymdindustri till icke-militär användning och icke-militär slutanvändare. Export av vissa PDA-produkter är enligt EU-beslut också förbjuden respektive belagd med tillståndskrav i förhållande till Syrien. Den överenskommelse som träffades den 14 juli 2015 mellan Iran, USA, Storbritannien, Frankrike, Ryssland, Kina, Tyskland och EU om Irans kärntekniska program (Joint Comprehensive Plan of Action, JCPoA), förutsätter att EU:s samtliga kärnteknikrelaterade sanktioner mot Iran kommer att lyftas den dag Internationella atomenergiorganet (IAEA) kan bekräfta att Iran levt upp till sina åtaganden enligt planen. Detta har under året föranlett analyser av den framtida hanteringen av exportärenden till Iran, då de PDA-produkter som tidigare varit föremål för embargon, då kommer att omfattas av ordinarie licensförfaranden.

Internationella avtal

När det gäller de internationella avtalen bör särskilt nämnas 1968 års fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (icke-spridningsavtalet, NPT), 1972 års konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (BTWC) samt 1993 års konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (CWC). Sverige är part i alla tre konventionerna (jfr SÖ 1970:12, SÖ 1976:18 samt SÖ 1993:28).

Genom NPT förpliktar sig icke-kärnvapenstaterna att inte ta emot eller tillverka kärnvapen, samtidigt som de fem kärnvapenmakterna Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA åtar sig att nedrusta. Vidare åtar sig parterna att inte överföra kärnbränsle eller särskilt klyvbart material, eller utrustning eller materiel som särskilt konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material, till någon icke-kärnvapenstat, med mindre än att materialet eller utrustningen står under Internationella atomenergiorganets (IAEA) kontroll.

I BTWC åtar sig parterna bl.a. att varken direkt eller indirekt överföra utrustning som kan användas för produktion av biologiska stridsmedel.

Likaledes föreskriver CWC att dess parter varken direkt eller indirekt ska överföra kemiska stridsmedel till någon annan stat.

Även om de internationella avtalens primära syfte är att förhindra spridning av massförstörelsevapen och främja nedrustning så innehåller de också bestämmelser om att parterna ska främja handel för fredliga ändamål. Detta beror på att en betydande del av de aktuella produkterna och teknologierna har dubbla användningsområden.

De internationella exportkontrollregimerna

För att förstärka det internationella samarbetet för icke-spridning av massförstörelsevapen har ett fyrtiotal länder på eget initiativ slutit sig samman i fem internationella exportkontrollregimer: Zangger-kommittén (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR) och Wassenaar-arrangemanget (WA).

Regimernas syfte är att identifiera varor och teknologier som kan användas i samband med massförstörelsevapen och att skapa större enhetlighet i deltagande länders exportkontroll av dessa. Till stöd för detta arbete har respektive regim en lista med produkter som är under kontroll. Listorna revideras regelbundet. Arbetet omfattar även utbyte av information om nekade exporter, spridningsrisker samt kontakter med tredjeland för att främja regimernas icke-spridningsmålsättningar.

Grunden för samarbetet i exportkontrollregimerna är en gemensam politisk vilja att förhindra spridning av massförstörelsevapen. Detta uppnås genom en nationell lagstiftning som möjliggör exportkontroll av de varor och teknologier som har identifierats såsom strategiska. Deltagande i regimerna underlättar samtidigt uppfyllandet av de

Skr. 2015/16:114 folkrättsliga förpliktelserna i internationella avtal om att inte direkt eller indirekt bistå en annan stat att anskaffa massförstörelsevapen.

Zangger-kommittén

Zangger-kommittén, som bildades år 1974, behandlar frågor om exportkontroll relaterat till Icke-spridningsavtalet (NPT). Kommittén fastställer vad som menas med utrustning och materiel som konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material. Ansvaret är därmed delvis överlappande med Nuclear Suppliers Group (NSG), som behandlas nedan. NPT föreskriver att export av sådan utrustning och materiel till en icke-kärnvapenstat, liksom klyvbart material, endast får ske om det klyvbara materialet underställs IAEA-kontroll. Utrustningen och materielen anges i kommitténs kontrollista, som uppdateras i ljuset av den tekniska utvecklingen. Listan finns återgiven i IAEA:s informationscirkulär nr 209 (INFCIRC/209/Rev.3). Svenska Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ansvarar för att upprätthålla regimens webbplats.

Nuclear Suppliers Group

Nuclear Suppliers Group (NSG) har sitt ursprung i den s.k. Londonklubben som bildades i mitten av 1970-talet. NSG:s arbete avser exportkontroll av produkter som finns listade i del 1 och del 2 i NSG:s riktlinjer, däribland produkter för nukleärt bruk samt andra PDA-produkter som kan användas i samband med utveckling eller produktion av kärnvapen. Produkterna finns återgivna i IAEA:s informationscirkulär nr 254, som innehåller de två kontrollistorna för respektive varugrupp (INFCIRC/254/Rev.12/Part 1 och INFCIRC/254/Rev.9/Part 2).

Under 2015 fortsatte den tekniska expertgruppen (TEG) under svenskt ordförandeskap sitt arbete med tekniska förslag och uppdatering av innehållet i kontrollistorna. Årets plenarmöte hölls i Bariloche under argentinskt ordförandeskap. Där fortsatte diskussionerna om hur NSG kan främja anslutning till regimens riktlinjer och kontrollistor hos länder utanför regimen. Vidare diskuterades en vägledning om hur processen med s.k. regeringsgarantier inför export av särskilt känsliga produkter kunde effektiviseras.

Australiengruppen

Australiengruppen (AG) bildades år 1985 på initiativ av Australien. Dess verksamhet syftar till att harmonisera medlemsländernas exportkontroll för att förhindra spridning av kemiska och biologiska vapen. Ursprungligen omfattade gruppens verksamhetsområde endast kemikalier och kemisk tillverkningsutrustning. År 1990 beslutades dock att kontrollistorna skulle utökas till att även omfatta mikroorganismer, toxiner samt viss tillverkningsutrustning för biologiska stridsmedel. Under 2015 har AG fortsatt sitt arbete med information till stater som inte är medlemmar av regimen. 2015 års plenarmöte hölls i Perth, Australien, för att högtidlighålla regimens 30-årsjubileum. Vid mötet inleddes en diskussion om AG:s framtida inriktning, med särskild fokus på medlemskapsstrategi. I samband med plenarmötet hölls ett dialogmöte

med sex icke-medlemsstater i syfte att dela god praxis och erfarenheter för att stärka icke-spridningsarbetet. Skr. 2015/16:114

Missilteknologikontrollregimen

Missilteknologikontrollregimen (MTCR) grundar sig på ett amerikanskt initiativ från år 1982. Dess verksamhet gäller främst exportkontroll av fullständiga missilsystem (inklusive ballistiska missiler och bärraketer för rymduppskjutningar samt sondraketer) och andra obemannade luftfarkoster (inklusive kryssningsmissiler, mål- och spaningsplattformar) med en räckvidd på 300 kilometer eller mer. Därutöver kontrolleras komponenter till sådana system samt andra produkter som kan användas för produktion av missiler och även mindre obemannade luftfarkoster konstruerade för att kunna sprida aerosoler.

Under 2015 fortsatte arbetet inom MTCR med att bl.a. se över innehållet i listorna med kontrollerade produkter, utbyta information om känslig spridning av missilutrustning, teknologisk utveckling, nationella vapenprogram och upphandlingsstrategier, samt bedriva utåtriktad verksamhet till en rad länder. Plenarmötet för år 2015 hölls i Rotterdam där Nederländerna och Luxemburg delade på ordförandeskapet. Också medlemskapsfrågan diskuterades. Ett flertal EU-länder står alltså utanför regimen.

Sverige fick mandat att leda den tekniska arbetsgruppen i ytterligare två år.

Wassenaar-arrangemanget

Wassenaar-arrangemanget (WA) bildades år 1996 som efterföljare till det internationella exportkontrollsamarbete som tidigare hade bedrivits inom kommittén Coordinating Committee on Multilateral Export Controls (Cocom). Arrangemangets arbetsfält omfattar kontrollen av konventionella vapen samt varor och teknologier med dubbla användningsområden som inte kontrolleras i andra regimer. Det utgör därmed ett viktigt komplement till arbetet i övriga regimer som uteslutande fokuserar på massförstörelsevapen samt vissa vapenbärare.

Syftet med regimen verksamhet är att bidra till regional och internationell säkerhet och stabilitet genom att främja öppenhet och ett ansvarsfullt agerande när det gäller överföringar av konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden och därigenom undvika destabiliserande ansamlingar. Grundsynen i WA är att handel med de varor som finns på kontrollistorna ska vara tillåten, men att den måste ske under kontrollerade former.

Wassenaar-arrangemangets bredare produktinriktning återfinns i de två kontrollistor som är fogade till regimen grunddokument, Munitions List, omfattande konventionell krigsmateriel, samt List of Dual-Use Goods and Technologies, omfattande produkter och teknologi med både civila och militära användningsområden som inte finns på övriga regimers kontrollistor. Båda WA-listorna är i praktiken vägledande för innehållet i EU:s motsvarande kontrollistor.

WA håller årliga plenarmöten på senhösten. Under dessa möten behandlas frågor av principiell betydelse för samarbetets fortsatta

utveckling. På grundval av löpande tekniskt arbete under året beslutas också om uppdateringar av kontrollistorna som återspeglar den tekniska utvecklingen av konventionella vapen m.m. och massförstörelsevapen. I december 2015 hölls plenarmötet under ordförandeskap av Spanien. Nya konsensusrekommendationer antogs som beskriver god exportkontroll i olika avseenden. Beslut fattades avseende ändringar i kontrollistorna på en rad områden.

Enligt en överenskommen rotationsordning kommer Sverige att under 2016 verka som ordförande för Wassenaar-arrangemangets allmänna arbetsgrupp (eng. General Working Group, GWG). Det innebär samtidigt ansvar för att leda den översyn av Wassenaar-arrangemangets arbetsformer m.m. som sker omkring vart femte år.

Konsulär vaksamhet

Ett element i arbetet med att begränsa riskerna för spridning av kärnvapen och andra massförstörelsevapen är s.k. konsulär vaksamhet. Sverige har både rättsligt bindande åtaganden beslutade av FN och EU, och politiska åtaganden inom ramen för exportkontrollregimerna som syftar till att begränsa spridningen av känslig information och teknik. Ett sätt att sprida känslig information är genom kunskapsöverföring. Frågan aktualiseras vid prövning av antagning samt uppehållstillstånd för studier som rör sådan känslig information och teknik. Under 2015 fortsatte samarbetet mellan berörda myndigheter, som bl.a. syftar till en ökad medvetenhet kring spridningsrisker i fråga om känsliga högskoleutbildningar eller forskningssamarbeten. På EU-nivå genomfördes en omfattande enkätstudie bland medlemsländerna för att samla information om nationella regelverk och erfarenheter, som ska ligga till grund för framtida diskussioner och samarbete.

3.3 Samarbetet inom EU om produkter med dubbla användningsområden

Exportkontrollregimerna och EU

Arbetet inom EU på området exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden är nära förbundet med det internationella arbete som utförs inom exportkontrollregimerna. Inom EU sker samordningen närmast i rådsarbetsgrupperna Conop (Council Working Group on Non-proliferation), som hanterar icke-spridningsfrågor generellt, och i WPDU (Working Party on Dual-use Goods) som bl.a. arbetar med policyfrågor samt uppdatering av den kontrollista med PDA som faller under rådets förordning (EG) nr 428/2009 (PDA-förordningen). I det följande behandlas arbetet i WPDU.

Enligt EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen ska medlemsstaterna arbeta för att bli en ledande samarbetspartner när det gäller exportkontrollregimerna, bl.a. genom samordning av EU:s ståndpunkter inom regimerna. EU:s uppfattning är sedan länge att alla EU:s medlemsstater ska erbjudas medlemskap i alla exportkontrollregimerna. Huvudskälet är strävan att upprätthålla en för alla EU-länder

harmoniserad och effektiv nationell exportkontroll baserad på regimernas kontrollistor, riktlinjer för exportkontroll och informationsutbyte om spridningsrisker. EU-området utgör en gemensam marknad för de allra flesta produkter med dubbla användningsområden. Handeln inom EU ses i dessa sammanhang inte som export. Däremot utgör utförsel av varor och teknologi till tredjelandexport. Därmed är EU:s medlemsländer beroende av varandras exportkontrollsystem. Även av detta skäl får medlemskapsfrågan i exportkontrollregimerna en viktig dimension.

Genom beslut i Nuclear Suppliers Group (NSG) och Australien-gruppen (AG) är samtliga EU-länder numera medlemmar i dessa regimer. I Missilteknologikontrollregimen (MTCR) har motsvarande beslut ännu inte fattats beträffande Cypern, Estland, Kroatien, Lettland, Litauen, Malta, Slovakien, Slovenien och Rumänien. För Wassenaar-arrangemanget (WA) gäller detsamma för Cypern.

Årets arbete med kontrollistorna

De förändringar som görs i regimernas kontrollistor under året lyfts in i bilaga I till den ovan nämnda rådsförordningen och blir därmed juridiskt bindande för EU:s medlemsstater. I enlighet med sina delegerade befogenheter (förordning (EU) nr 599/2014), har kommissionen uppdaterat bilaga I, i enlighet med de ändringar som beslutats i exportkontrollregimerna. Ändringarna trädde i kraft den 24 december 2015.

Arbetet inom WPDU

Verksamheten inom WPDU under år 2015 har dominerats av den pågående översynen av EU:s exportkontrollregelverk för PDA. På uppdrag av kommissionen genomförde Stockholms internationella fredsforskningsinstitutet (Sipri) i samarbete med ett annat internationellt forskningsinstitut, Ecorys, en faktasammanställning samt konsekvensanalys av de utvecklingsalternativ som kommissionen hade presenterat i sitt meddelande (KOM (2014)244). Rapporten offentliggjordes i augusti.

Sipri rapport kommer, tillsammans med resultatet från den offentliga konsultation som genomfördes hösten 2015, att ligga till grund för en samlad utvärderingsrapport som kommissionen avser presentera under våren 2016. Konkreta förslag till ny lagstiftning och/eller förslag till andra åtgärder för hur EU:s exportkontrollpolicy kan utvecklas väntas lämnas under första halvåret 2016.

Arbetet inom koordinationsgruppen för PDA (DUCG)

Verksamheten inom koordinationsgruppen DUCG (Dual-use Coordination Group) syftar till att samordna tillämpningen av PDA-förordningen. Under året har gruppen bl.a. tagit fram ett vägledningsdokument avseende kryptografi, initierat ett antal tekniska studier inom ramen för den pågående översynen av PDA-regelverket samt genomfört förbättringar i det elektroniska informationssystemet för medlemsländernas licensmyndigheter.

3.4 FN:s säkerhetsråds resolution 1540 och Proliferation Security Initiative (PSI)

FN:s säkerhetsråd antog i april 2004 resolution 1540. Med stöd av kapitel VII i FN-stadgan fastställer resolutionen genom bindande beslut skyldigheter för alla FN:s medlemsstater att förhindra icke-statliga aktörer (terrorister) från att få tillgång till massförstörelsevapen och deras vapenbärare samt produkter med koppling till sådana vapen. Det fastslås bl.a. att alla stater ska inrätta en effektiv nationell kontroll av export, transittrafik, omlastningar och vidareexport. Resolutionen innehåller även bestämmelser om bistånd till andra länder för genomförandet av de åtgärder som den förpliktar.

Genom resolution 1540 fattades också beslut om att inrätta en kommitté med uppgift att rapportera till säkerhetsrådet om genomförandet av resolutionen. FN:s medlemsländer uppmanas att rapportera till kommittén om åtgärder som de vidtagit för att genomföra resolutionen. Mandatet för 1540-kommittén förlängdes i april 2011 och den nya mandatperioden löper till april 2021.

Under 2015 slutfördes arbetet med att uppdatera Sveriges rapportering om genomförandet av resolution 1540, samt en ny version av den nationella matrisen över gällande regelverk och annat genomförande lämnades över till FN:s 1540-kommitté.

En internationell verksamhet som har beröringspunkter med, och är delvis överlappande med säkerhetsrådets resolution 1540, är Proliferation Security Initiative (PSI). EU och Sverige stöder detta initiativ som syftar till att – inom ramen för folkrätten och nationell rätt – stärka det internationella samarbetet och att bättre kunna förhindra transporter till obehöriga mottagare av massförstörelsevapen och insatsvaror till sådana produkter.

Det nationella arbetet med att upprätthålla nödvändig beredskap och agera i ett brådskande ärende av denna typ är fördelat mellan berörda myndigheter i enlighet med ordinarie ansvarsprinciper.

4 Ansvariga myndigheter

4.1 Inspektionen för strategiska produkter

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är förvaltningsmyndighet för ärenden och tillsyn enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, i det senare fallet om inte någon annan myndighet har detta till uppgift. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har sådant ansvar när det gäller särskilt känsliga kärntekniska produkter.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) och Försvarets radioanstalt (FRA) bistår ISP med teknisk specialistkompetens och bl.a. Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Säkerhetspolisen (Säpo) och FRA bistår ISP med information. ISP har även ett etablerat samarbete

med Tullverket. Vissa av ISP:s tillsynsbesök genomförs som gemensamma tillsynsbesök med Tullverket och myndigheterna utbyter även information om utförseltillstånd.

Genom regeringsbeslut har ISP utsetts att som s.k. behörig myndighet fullgöra vissa angivna uppgifter enligt rådsförordningar om sanktioner som beslutats av Europeiska unionen. ISP har också vissa tillsynsuppgifter i förhållande till särskilda förbudsföreskrifter som regeringen meddelat med stöd av lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner.

ISP, som är nationell myndighet under 1992 års konvention om förbud mot kemiska vapen (CWC), utför de uppgifter som följer av lagen (1994:118) om inspektioner enligt denna konvention. Den verksamheten hos ISP behandlas inte i denna skrivelse.

ISP är även tillståndsmyndighet för ärenden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 258/2012 av den 14 mars 2012 som reglerar tillstånd att exportera civila skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition utanför EU samt vissa import- och transiteringsåtgärder.

Myndighetens uppgifter framgår av förordningen (2010:1101) med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter.

I april 2015 beslutade Riksrevisionen om att inleda en förstudie om ISP. Mot bakgrund av denna förstudie beslutade Riksrevisionen i november 2015 att inleda en huvudstudie av ISP. Huvudsyftet är att granska om exportkontrollen av krigsmateriel sker på ett effektivt sätt och fungerar som avsett. Kontrollen av PDA-produkter är inte avsedd att ingå i studien. En granskningsrapport beräknas bli publicerad i oktober 2016.

Kontakter med företagen

ISP har löpande kontakter med de företag som berörs av kontrollverksamheten. I lagen om krigsmateriel och i förordningen om krigsmateriel föreskrivs flertalet skyldigheter för företagen att lämna underrättelser och uppgifter till ISP. Exempelvis ska företagen på regelbunden basis till ISP redovisa den marknadsföring som de har bedrivit utomlands. Dessa rapporter ligger till grund för ISP:s återkommande genomgångar med företagen om deras exportplaner. ISP kan lämna positiva eller negativa s.k. förhandsbesked till företagen avseende känsliga eller tidigare oprövade destinationer.

Förutom att fatta beslut i utförselärenden granskar ISP de underrättelser som tillverkare av krigsmateriel är skyldiga att lämna senast fyra veckor innan ett anbud lämnas eller ett avtal ingås om export av, eller annan utlandssamverkan om, krigsmateriel. ISP har i detta skede möjlighet att meddela förbud mot att den föranmälda åtgärden genomförs. De krigsmaterielexporterande företagen ska också rapportera om de leveranser som genomförts med stöd av lämnade tillstånd.

Till skillnad från krigsmateriel krävs enligt exportkontrollagstiftningen inget tillstånd för att tillverka PDA-produkter. Vidare krävs som huvudregel inte tillstånd för försäljning inom EU (tillstånd krävs endast för s.k. bilaga IV-produkter). Den kontrollista som gäller enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 (PDA-förordningen) anger vilka produktområden som omfattas av tillståndskrav för export utanför EU.

Vid klassificering av huruvida en produkt är att betrakta som PDA-produkt eller inte, är det i första hand företagen som ska klassificera sina produkter. När ett företag är osäkert på om dess produkt omfattas av kontroll eller inte kan företaget lämna in en produktförfrågan till ISP. Mot denna bakgrund ser ISP:s kontakter med PDA-företag annorlunda ut än vad som gäller krigsmateriel. Med undantag för ett fåtal företag möter ISP PDA-företagen mindre regelbundet.

I sin tillsynsroll genomför ISP tillsynsbesök hos företag för att följa upp deras interna exportkontrollorganisation. Under år 2015 genomförde ISP 25 tillsynsbesök.

Finansiering

Regler om ISP:s finansiering framgår av regeringens förordning (2008:889) om finansiering av verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter. En stor del av myndighetens verksamhet avgiftsfinansieras. Förordningen föreskriver att kretsen av avgiftsskyldiga fördelas på tre avgiftskollektiv: krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden och produkter enligt lagen om inspektioner enligt FN:s konvention om förbud mot kemiska vapen.

När ISP genom förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition fick till uppgift att pröva ärenden om exporttillstånd enligt förordning (EU) nr 258/2012, gavs ISP också rätt att ta ut avgifter för prövning av ansökningarna.

Delar av ISP:s internationella verksamhet och arbete avseende internationella sanktioner anslagsfinansieras via Utrikesdepartementet.

ISP:s tjänsteexport ska i huvudsak finansieras av någon annan part än ISP.

Exportkontrollrådet (EKR)

Riksdagen beslutade år 1984, på grundval av prop. 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport, att en rådgivande nämnd i krigsmaterielfrågor skulle inrättas. Regeringen ombildade nämnden till Exportkontrollrådet (EKR) i samband med inrättandet av ISP år 1996. Regler för rådets sammansättning och verksamhet finns i ISP:s instruktion. Samtliga riksdagspartier är representerade i EKR. ISP:s generaldirektör är dess ordförande. En lista över rådets ledamöter under år 2015 finns nedan.

ISP:s generaldirektör ansvarar för urvalet av ärenden som görs till föremål för samråd med Exportkontrollrådet. Ofta sker samråd innan förhandsbesked lämnas till ett företag. Därutöver ska generaldirektören samråda med rådet innan ISP lämnar över ett ärende till regeringen för dess prövning enligt lagen om krigsmateriel eller enligt lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd.

Vid EKR:s sammanträden redovisar Utrikesdepartementet bedömningar av de köparländer som är aktuella. Försvarsdepartementet medverkar med bedömningar om ärendenas försvarspolitiska betydelse. Generaldirektören kan även kalla andra experter. En uppgift för rådet är att lämna synpunkter avseende tilltänkt export med utgångspunkt i de

svenska riktlinjerna, EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport samt FN:s vapenhandelsfördrag, till ytterligare vägledning för ISP. Skr. 2015/16:114

Ledamöterna ges full insyn i handläggningen av utförelseärenden. Generaldirektören redovisar fortlöpande samtliga utförelsebeslut avseende export, liksom även beslutade förhandsbesked som inte tidigare redovisats i EKR och ärenden beslutade efter riktlinjepraxis (anbudsunderrättelser och samarbetsavtal). Från och med 2005 har ISP även redovisat samtliga beredningsärenden avseende produkter med dubbla användningsområden i EKR. Sammantaget säkerställer detta system en god insyn i tillämpningen av exportkontrollregelverket för parlamentariker från samtliga partier i riksdagen.

Avsikten med det svenska systemet, som vid en internationell jämförelse är unikt på så sätt att företrädare för de politiska partierna i förväg får tillfälle att diskutera tänkbara exportaffärer, är att skapa en bred förankring av exportkontrollpolitiken och främja kontinuitet i den förda politiken. Till skillnad från det som gäller i flera andra länder, behandlas ärenden i Exportkontrollrådet på ett tidigt stadium innan en konkret affär blir aktuell. Eftersom det skulle vara kommersiellt skadligt för exportföretagen om deras avsikter blev kända innan en affär kommit till stånd, är diskussionerna i rådet inte offentliga. De bedömningar som görs av enskilda länder omfattas normalt av utrikessekretess.

Exportkontrollrådet ersätter inte Utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen ska överlägga med Utrikesnämnden om. Under 2015 höll Exportkontrollrådet sex sammanträden.

År 2015 beslutade regeringen att förordna nedanstående personer att vara ledamöter i Exportkontrollrådet. Ledamöternas förordnande löper ut vid utgången av 2018:

riksdagsledamoten Jan R Andersson (M)
riksdagsledamoten Annica Engblom (M)
riksdagsledamoten Stig Henriksson (V)
riksdagsledamoten Mikael Jansson (SD)
riksdagsledamoten Kerstin Lundgren (C)
riksdagsledamoten Mattias Ottosson (S)
riksdagsledamoten Pernilla Stålhammar (MP)
riksdagsledamoten Caroline Szyber (KD)
riksdagsledamoten Anna-Lena Sörensson (S)
tidigare riksdagsledamoten Lars Johansson (S)
tidigare riksdagsledamoten Nina Larsson (L)
tidigare riksdagsledamoten Per Westerberg (M)

Samverkansrådet

För samverkan mellan myndigheter i icke-spridningsfrågor är ett samverkansråd knutet till ISP. Det består av generaldirektören samt ledamöter från de samverkande myndigheter som ISP utser. Samverkansrådet har inte sammanträtt under 2015.

Det teknisk-vetenskapliga rådet

För att bistå ISP:s generaldirektör i frågor med beredningen av ärenden som rör klassificering av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är ett teknisk-vetenskapligt råd knutet till inspektionen. Det består av företrädare för institutioner med överblick över teknologins tillämpning på civila respektive militära områden. Det teknisk-vetenskapliga rådet höll under 2015 fyra möten.

4.2 Strålsäkerhetsmyndigheten

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) är, enligt förordningen (2008:452) med instruktion till Strålsäkerhetsmyndigheten, förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning, frågor om säkerhet och fysiskt skydd i kärnteknik och annan verksamhet med strålning samt frågor om nukleär icke-spridning.

SSM:s uppgifter inom icke-spridning i samband med export av kärnämne och kärntekniska produkter anges i ovannämnda förordning, samt i förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Av denna framgår att SSM beslutar om tillstånd för export till ett land utanför EU och för överföring inom EU av kärnämne och kärntekniska produkter, förutom i vissa specifika fall, definierade i förordningen, där regeringen är beslutande organ. Produkterna är specificerade i bilaga I, kategori 0, och i bilaga IV, till förordning (EG) nr 428/2009. SSM är även nationell tillsynsmyndighet vad gäller efterlevnaden av dessa bestämmelser.

SSM är utsedd genom regeringsbeslut att vara behörig myndighet och fullgöra uppgifter avseende tillståndsprövning kopplat till rådets förordning (EU) nr 267/2012 om restriktiva åtgärder mot Iran samt rådets förordning (EG) nr 329/2007 om restriktiva åtgärder mot Nordkorea.

Inom området nukleär icke-spridning är SSM också enligt lagen (1984:3) om kärnteknik verksamhet nationell tillsynsmyndighet för att svensk kärnteknik verksamhet bedrivs på sådant sätt att den uppfyller de förpliktelser som följer av Sveriges internationella överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen. SSM är även nationell kontaktpunkt för IAEA:s databas för olovlig handel och annan otillåten hantering av kärnämnen och radioaktiva ämnen.

SSM samarbetar med andra myndigheter i exportkontrollfrågor, framför allt ISP och Tullverket. SSM får också stöd med teknisk specialistkompetens från FOI, men har själv en hög specialkompetens inom det kärntekniska området.

Kontroll av kärnteknik export

Kärnämne (uran, plutonium och torium) och kärntekniska produkter klassas som PDA-produkter och export är därför reglerad i förordning (EG) nr 428/2009. Export ut ur EU kräver tillstånd men EU:s generella exporttillstånd gäller inte för dessa produkter. Därutöver, för flera produkter, däribland särskilt känsligt kärnämne och kärnteknik utrustning, krävs tillstånd även för överföringar inom EU.

Vid en ansökan om tillstånd till export av kärnbränsle prövar SSM parallellt frågan om eventuell överlåtelse av kärnämnet enligt lagen (1984:3) och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet. För använt kärnbränsle granskar SSM även frågan om hur materialet slutligt ska tas om hand. I fråga om använt kärnbränsle som härrör från en kärnteknisk verksamhet i Sverige ska ansökan bl.a. innehålla en försäkran att den som för ut materialet kommer att återta materialet, om det inte kan tas om hand på avsett sätt. SSM beslutar därutöver om transporten av kärnämne i syfte att förhindra radiologiska olyckor och för att se till att adekvat fysiskt skydd finns.

De villkor som ställs vid beslut om exporttillstånd utgår från de riktlinjer som överenskommits inom Nuclear Suppliers Group (NSG). Däri ingår att inhämta vissa angivna försäkringar från mottagarlandets regering, innan ett exporttillstånd kan beviljas. Försäkran ska avse att produkterna är för fredlig användning, att IAEA har full kontrollrätt i landet samt att kärnämne i landet har adekvat fysiskt skydd. Därutöver ska det garanteras att vidareexport inte kommer att ske utan motsvarande försäkringar. SSM har i uppdrag att å regeringens vägnar inhämta försäkran från det mottagande landets regering vid kärnteknisk export, samt att utforma och avlämna Sveriges regeringsförsäkran till det exporterande landets regering vid import av sådant material. Vid en första affär inhämtar dock Utrikesdepartementet försäkran vid export eller avger försäkran vid import.

EU:s samtliga medlemsländer är en del av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget) vars syfte bl.a. är att upprätta en gemensam marknad för speciella material och utrustning inom kärnenergiområdet och att garantera att ett kärnämne inte används för andra ändamål än vad det är avsett för. Samtliga EU:s medlemsländer har också anslutit sig till icke-spridningsavtalet (NPT) och har slutit kontrollavtal med IAEA med tillhörande tilläggsprotokoll. Regeringen anser att det tillståndsförfarande som finns för handel inom EU enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 och medlemsländernas åtaganden inom ramen för Euratom i normalfallet ger tillräcklig säkerhet vid överföringar av kärnämne och kärntekniska produkter mellan EU-stater och är i överensstämmelse med NSG:s riktlinjer.

EU har inom ramen för Euratomfördraget rätt att ingå avtal med tredjeland. Bilateral avtal om kärnenergens fredliga användning har ingåtts mellan EU och Australien, Japan, Kanada, Ukraina, USA, respektive Uzbekistan. Ett motsvarande avtal finns mellan EU och Sydafrika men hade under 2015 ännu inte trätt i kraft.

Samtliga medlemsländer i EU har förbundit sig att till IAEA rapportera all utförelse av kärnämne och kärnteknisk utrustning, enligt Tilläggsprotokollet till kontrollavtalet med IAEA, för Sveriges del INFCIRC/193/Add.8. För Sverige innebär det att Europeiska kommissionen, via sin säkerhetskontroll under Euratomfördraget, rapporterar all utförelse av kärnämne till IAEA och att SSM rapporterar all utförelse av kärnteknisk utrustning till IAEA. För denna rapportering krävs (till skillnad från vad som gäller för övriga PDA) anmälan till SSM om utförd export av kärntekniska produkter förtecknade i bilaga I, kategori 0, till rådets förordning (EG) nr 428/2009.

Under år 2015 hanterade SSM 46 exportansökningar. Dessa rörde uteslutande produkter för kärnreaktorer och kärnbränsle, varav ungefär 10 procent utgjordes av kärnämne och resterande utgjordes av utrustning och komponenter samt teknisk dokumentation och programvara. Uppgifter om SSM:s beviljade exporttillstånd finns i bilaga 2, tabell 5.

SSM har efter behov kontakter med de företag som berörs av kontrollverksamheten. I sin tillsynsroll genomför SSM besök hos företag för att se till att dessa är medvetna om och uppfyller de krav som ställs på företagen vid överföring inom EU eller export ut ur EU av PDA. Under 2015 genomfördes tre tillsynsbesök.

5 Statistik och begrepp

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) förser regeringen med det statistiska underlag som ligger till grund för redovisningen av den svenska exporten av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Uppgifterna i skrivelsen baseras på den lagstadgade rapportering som krigsmaterielexporterande företag och myndigheter årligen lämnar till ISP. Redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten under år 2015 presenteras i bilaga 1 och export av produkter med dubbla användningsområden i bilaga 2.

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) följer den kärntekniska utvecklingen i Sverige och bidrar med det statistiska underlaget till regeringens redovisning av export av kärntekniska produkter med dubbla användningsområden. Redovisningen finns i bilaga 2.

Redovisning av krigsmaterielrelaterad verksamhet

Tillverkning och tillhandahållande

De företag som har tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel är skyldiga att lämna redovisningar i olika hänseenden till ISP. Redovisningsskyldigheten gäller även myndigheter som bedriver exportkontrollerad verksamhet utomlands.

Under 2015 omfattades 177 företag och tre myndigheter av redovisningsskyldigheten. 56 av företagen samt två myndigheter exporterade krigsmateriel eller tekniskt bistånd under året.

Beviljad utförsel och faktisk export

Redovisningen av krigsmaterielexporten avser dels de tillstånd för utförsel som ISP beviljat under året, dels den faktiska utförsel som skett från Sverige. I vissa tabeller visas även statistik från tidigare år som jämförelse. Det bör påpekas att enstaka försäljningar och leveranser av större system kan orsaka kraftiga svängningar i den årliga statistiken.

Värdet och omfattningen av de tillstånd som utfärdats av ISP ger endast en indikation på hur den faktiska exporten kan komma att se ut under efterföljande år. Detta beror bland annat på att inte alla tillstånd utnyttjas och att de faktiska leveranserna kan ske flera år efter att

utförelsetillståndet utfärdats. Det aggregerade värdet på beviljade utförelsetillstånd har blivit en allt sämre indikator på nästkommande års leveranser i takt med att fler globala och generella tillstånd utfärdas. För dessa typer av utförelsetillstånd är värdet i regel inte specificerat. I tabell 7 har tillstånd med ”obegränsat värde” markerats med tecknet ∞ .

Statistik om den faktiska exporten baseras på företagens fakturerade och levererade krigsmateriel och tekniskt bistånd. I nuläget inkluderas inte leasingavtal med utländska kunder i underlaget för exportstatistik.

Den svenska krigsmaterielexporten redovisas även i den allmänna utrikeshandelsstatistiken som grundas på Tullverkets uppgifter till Statistiska centralbyrån (SCB). SCB använder sig dock av andra produktkategorier än ISP i sin redovisning och siffrorna är således inte direkt jämförbara med ISP:s statistik.

Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländska medborgare får enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel inte bedrivas inom eller utom landet utan tillstånd av ISP. Förbudet gäller inte utbildning som är knuten till försäljning av krigsmateriel för vilken utförelsetillstånd erhållits.

Fyra tillstånd för militärt inriktad utbildning utfärdades under år 2015.

Följdleveranser

Det kan ibland vara av intresse att närmare studera hur stor andel av de beviljade utförelsetillstånden för försäljning till ett visst land som avser s.k. följdleveranser. I statistikredovisningen lämnas en sådan redogörelse för länder utanför EU/OECD. Där redovisas även vilken typ av produkt som omfattas av nya tillstånd.

Kategorier av krigsmateriel

Efter genomförandet av direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen är den svenska krigsmaterieförteckningen numera likalydande med EU:s militära lista, med tre nationella tillägg (kärnladdningar, fortifikatoriska anläggningar och vissa kemiska stridsmedel).

Den svenska krigsmaterieförteckningen är också kompletterad med en uppdelning mellan krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Den närmare definitionen av respektive klassificering framgår av förordningen (1992:1303) om krigsmateriel och EU:s militära lista. I skrivelsen redovisas uppdelningen både på KS/ÖK samt krigsmaterieförteckningens beteckningar (ML) och nationella tillägg (NL) i förekommande fall. Kategorin krigsmateriel för strid omfattar materiel med förstörelsebringande verkan inklusive sikten för sådan materiel samt materiel för eldledning. Kategorin övrig krigsmateriel omfattar delar och komponenter till krigsmateriel för strid samt materiel som inte har direkt förstörelsebringande verkan i en stridssituation.

När det i en tabell anges att utförelsetillstånd beviljats eller export skett inom en viss ML-kategori innebär detta att en eller flera av kategorins produkter avses. Det betyder inte att utförelsetillstånd har beviljats för eller export skett av samtliga produkter inom materielkategorin.

Avtal om tillverkningsrätt och samarbete samt ägande i utländska rättssubjekt

ISP har under 2015 beviljat 8 tillstånd för svenska företag att ingå avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till någon utanför Sverige (7 § lagen om krigsmateriel). Tillstånden har avsett följande länder: Brasilien, Indien och USA.

ISP har under 2015 beviljat 42 tillstånd för svenska myndigheter och svenska företag att ingå samarbetsavtal med någon utanför landet om att gemensamt med denne eller för hans räkning tillhandahålla tekniskt bistånd till någon i utlandet, utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel (8 § lagen om krigsmateriel). Tillstånden har avsett följande länder och organisationer: Australien, Belgien, Brasilien, Chile, Danmark, Europeiska försvarsbyrån (EDA), Finland, Frankrike, Förenade Arabemiraten, Grekland, Indonesien, Italien, Kanada, Nederländerna, Norge, Portugal, Republiken Korea, Singapore, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, USA och Österrike.

ISP har under 2015 beviljat 9 tillstånd för svenska myndigheter och svenska företag att ingå avtal om tillägg eller ändring av avtal av sådant slag som kräver tillstånd enligt 7 eller 8 §§ den nämnda lagen (9 § lagen om krigsmateriel). Tillstånden har avsett följande länder och organisationer: Europeiska försvarsbyrån (EDA), Kanada, Nederländerna, Pakistan, Singapore och Storbritannien.

Den som genom avtal har upplåtit tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet eller som har ingått avtal om samarbete med någon i utlandet ska årligen redovisa om avtalen fortfarande är i kraft, om tillverkning eller annat samarbete alltså förekommer samt hur samarbetet bedrivs (23 § förordningen om krigsmateriel). Under 2015 har 16 företag och en statlig myndighet redovisat 180 avtal om upplåten tillverkningsrätt eller ingångna avtal om samarbete i 23 länder.

Den som har ett tillverknings- eller tillhandahållandetillstånd avseende krigsmateriel (samt statliga myndigheter som bedriver motsvarande verksamhet) har en skyldighet att lämna uppgift till ISP om ägande i utländska rättssubjekt som bedriver utveckling, tillverkning, marknadsföring eller försäljning av krigsmateriel (17 § lagen om krigsmateriel). Under 2015 har 8 företag redovisat ägande i 79 utländska rättssubjekt i 34 länder.

Tabell 1. Antal inkomna ärenden rörande export av krigsmateriel

Ärendetyp	2013	2014	2015
Förhandsbesked	19	39	37
Anbudsärenden	313	254	294
Utförseltillstånd	1247	1043	1123

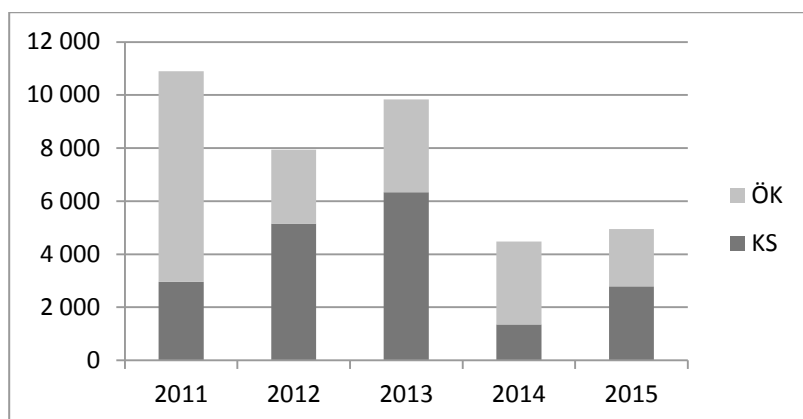
Antalet inkomna ärenden rörande export av civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen utanför EU framgår av tabell 17.

Tabell 2. Värdet av beviljade utförseltillstånd under 2011- 2015 uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK)

År	Värde i löpande priser, mnkr			Förändring i procent		
	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK
2011	10 898	2 960	7 937	-18	-69	+113
2012	7 936	5 147	2 789	-27	+74	- 65
2013	9829	6339	3490	+24	+23	+25
2014	4481	1349	3132	-54	-78	-10
2015	4949	2790	2159	+10	+107	-31

Värdet av beviljade exporttillstånd rörande civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen utanför EU framgår av tabell 16.

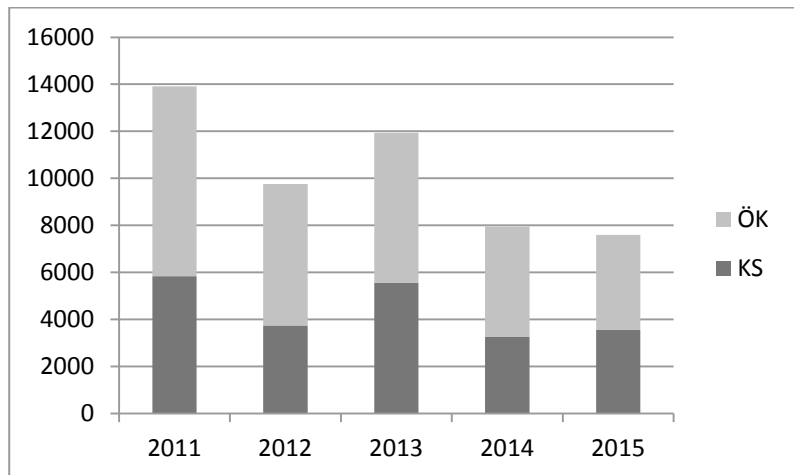
Tabell 3. Värdet av beviljade utförseltillstånd uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK) 2011–2015 (mnkr)

Tabell 4. Faktisk krigsmaterielexport 2011–2015 jämförd med total varuexport

År	Sveriges totala varuexport (löpande priser) mnkr	Krigsmaterielexport Andel av varuexp. %	Krigsmaterielexport					
			Löpande priser, mnkr			Förändring i Procent		
			Total	KS	ÖK	Total	KS	ÖK
2011	1 212 300	1,15	13914	5840	8074	+ 1	-13	+15
2012	1 168 300	0,84	9760	3746	6014	-30	-35	-25
2013	1 090 800	1,09	11942	5554	6388	+22	+48	+6
2014	1 125 300	0,71	7958	3258	4700	-33	-41	-26
2015	1 178 900	0,65	7603 ²	3560	4043	-4	+9	-14

Tabell 5. Faktisk krigsmaterielexport 2011-2015 (mnkr)

Tabell 6. Kategorier av krigsmateriel

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning
1	ML 1 a utom revolverar och pistoler samt vapen utformade för jakt och sportskytte. Slutstycken, eldrör (pipor), mantlar och lådor. ML 1c	Slätborrade vapen med en kaliber som understiger 20 mm, andra vapen och automatvapen med en kaliber på högst 12,7 mm (0,50 tum) samt tillbehör och särskilt utformade komponenter för dessa vapen.
2	ML 2 a utom signatordämpande anordningar. Eldrör, mekanismer, markplattor och rekylhäminrättningar. ML 2d	Slätborrade vapen med en kaliber på minst 20 mm, andra vapen eller utrustning med en kaliber som överstiger 12,7 mm (0,50 tum), kastare samt tillbehör liksom särskilt utformade komponenter för dessa vapen.
3	ML 3 a utom rök, lys och övningsammunition samt ammunition med expanderande kula av typ som används för jakt eller sportskytte. Projektiler, granatkroppar, målsökare och stridsdelar.	Ammunition och temperingsdon samt särskilt utformade komponenter för sådana.
4	ML 4 a utom rökbehållare, patroner och simulatorer. Målsökare, stridsdelar, tändrör, zönrör, motorer, styrsystem, eldrör och lavetter. ML 4 b. Endast aktivering, avfyring, läggning, detonering samt avlossning av KS definierad utrustning.	Bomber, torpeder, raketer, missiler, andra anordningar och laddningar med sprängverkan samt tillhörande utrustning och tillbehör och särskilt utformade komponenter för sådana.
5	ML 5 a) ML 5 b endast målfångnings, målangivnings- samt målföljningssystem.	Eldlednings-, övervaknings- och varningsutrustning samt relaterade system, utrustning för försök och skottställning samt motmedelsutrustning som utformats särskilt för militär användning samt komponenter och tillbehör som utformats särskilt för dessa.
6	ML 6 a med begränsning till not 1 a) och b)	Markfordon och komponenter.
7	ML 7 a), b) och e)	Kemiska eller biologiska toxiska agens, "agens för kravall-hantering", radioaktiva material, tillhörande utrustning, komponenter och material.

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning
8	ML 8 a), b) och c)	"Energetiska material", och besläktade substanser.
9	ML 9 a) 1, 2a) och b)	Krigsfartyg (ytfartyg eller undervattensfarkoster), särskild marin krigsmateriel, tillbehör, komponenter och andra ytfartyg.
10	ML 10 a) stridstygplan samt c) UAV med beväpning	"Luftfartyg", "lätta an luftfarkoster", "obemannade luftfartyg" ("UAV"), flyg-motorer och utrustning för "luftfartyg", tillhörande utrustning samt komponenter som särskilt utformats för militär användning.
11		Elektronisk utrustning, "rymdfarkoster" och komponenter som inte anges på något annat ställe i EU:s gemensamma militära förteckning.
12	ML 12 a)	Höghastighetsvapen med kinetisk energi och tillhörande utrustning samt komponenter som utformats särskilt för dessa vapen.
13		Pansar- eller skyddsutrustning, konstruktioner och komponenter.
14		"Specialiserad utrustning för militär utbildning" eller för simulering av militära scenarion, simulatorer som särskilt utformats för att träna användningen av skjutvapen eller vapen enligt ML1 eller ML2 och särskilt utformade komponenter och tillbehör för dessa.
15		Bild- eller motmedelsutrustning som utformats särskilt för militär användning, och särskilt utformade komponenter och tillbehör för denna.
16		Smidesstycken, gjutstycken och andra obearbetade produkter vars användning i en produkt som omfattas av förteckningen går att identifiera genom materialets beståndsdelar, form eller funktion, och som utformats särskilt för någon produkt som omfattas av ML1-4, ML6, ML9, ML10, ML12 eller ML19.
17		Ovrig utrustning, material och "bibliotek samt komponenter som utformats särskilt för dessa.
18		Utrustning och komponenter för framställning av produkter.

EU ML	KS klassade produkter (övriga är ÖK)	Omfattning
19	ML 19 a), b), c) och f)	Vapensystem baserade på riktad energi (DEW), därtill hörande utrustning eller motmedelsutrustning och testmodeller och särskilt utformade komponenter för dessa.
20		Kryogen och "supraleddande" utrustning och särskilt utformade komponenter och tillbehör för sådan.
21		"Programvara".
22		"Teknik".

Tabell 7. Utförseltillstånd och faktisk export under år 2015 fördelat på mottagarländer och produktkategorier (mnkr)

Beviljade exporttillstånd samt faktisk export av civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen utanför EU framgår av tabell 17. Beviljade utförseltillstånd samt faktisk export av ammunition till jakt och sportskyttevapen (ÖK) till mottagare inom EU ingår i de värden som anges nedan. Beviljade utförseltillstånd samt faktisk export av civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar till sådana vapen inom EU hanteras av Polismyndigheten och redovisas därför inte i denna bilaga.

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd		Faktisk export		
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
EU					
Belgien	6	5,8,13	4	3,5,8,13,22	15
Bulgarien	1	13	∞	3	0,2
Cypern	1	13	∞	-	-
Danmark	15	1,2,3,5,8,11,13,17	9	1,2,3,5,6,8,11,13,17,21,22	160
Estland	10	1,2,5,6,13,17	5	1,2,3,5,17,22	4
Finland	28	2,3,4,5,8,13,14,17,18,21,22	467	1,2,3,4,5,6,8,10,13,14,16,17,18,21,22	541
Frankrike	16	1,3,5,8,11,22	290	1,3,5,6,8,10,11,13,15,21,22	311
Grekland	3	4,5,13	6	5,13,22	2
Irland	3	3,4,13,22	5	3,4,5,14,	31

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd		Faktisk export		
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
Italien	12	1,3,4,5,8,13,17,22	17	1,3,5,6,8,11,13,17,22	252
Kroatien	4	3,5,13	5	3,5,22	1
Lettland	7	3,4,5,13,17,22	42	3,4,17	22
Litauen	6	1,3,13,14	43	3,4,8,14,18,22	72
Luxemburg	2	6,13	0,02	6	0,02
Malta	1	13	∞	-	-
Neder- Länderna	8	3,7,13,17	0,8	3,5,6,7,13,17,	241
Polen	12	1,4,5,8,13,14,18,21,22	11	3,4,8,13,14	46
Portugal	6	3,13,14,17	8	3,9,14,17	2
Rumänien	1	13	∞	3	0,5
Slovakien	4	2,3,8,13	21	2,3,13,	18
Slovenien	4	1,13,17	0,09	1,3,17	0,5
Spanien	13	3,4,5,6,8,9,13,22	9	3,5,6,8,9,11,13	31
Storbritannien	24	1,3,4,8,10,13,17,21,22	843	3,4,5,6,8,10,11,13,14,17,18,21,22	315
Tjeckien	4	3,4,5,13,22	56	1,3,4,5,8,13,14	22
Tyskland	53	3,4,5,6,7,8,10,11,13,17,18,21,22	117	3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,17,18,22	341
Ungern	4	3,8,13,17	16	3,17	7
Österrike	10	3,7,8,10,13,17	95	2,3,4,8,10,17	10
Total	259	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,18,21,22	2059	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,21,22	2446
Övriga Europa					
Island	1	13	∞	3,8	0,03
Liechtenstein	1	13	∞	-	-
Norge	64	2,3,4,5,7,8,9,11,13,17,22	190	2,3,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,17,21,22	2112
Schweiz	27	2,3,7,8,21,13,17	5	2,3,5,6,7,8,10,13,17	78
Turkiet	5	5,8,13,17,21	8	5,8,13,21	35
Total	98	2,3,4,5,7,8,9,11,13,17,21,22	203	2,3,5,6,7,8,9,11,13,14,15,17,21,22	2225
Nordamerika					
Kanada	14	2,5,13,15,17,18,21,22	147	2,3,5,13,17,21,22	294
USA	49	2,3,5,8,13,14,17,18,	815	2,3,5,8,11,13,14,1	569

Region/ Land	Beviljade utförseltillstånd		Faktisk export		
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr
			21,22		7, 18,21,22
Total	63	2,3,5,8,13,14,15,17,1 8,21,22	962	2,3,5,8,11,13,14,17, 18,21,22	863
Central-amerika/ Karibien					
Trinidad och Tobago	1	3	4	3	4
Mexiko	2	5,13,15,21,22	27	2,9,13,15,22	54
Total	3	3,5,13,15,21,22	31	2,3,9,13,15,22	58
Sydamerika					
Argentina	1	13	∞	-	-
Brasilien	6	2,3,4,5,13,14,22	123	2,3,4,5,13,14,18	63
Chile	2	2,13	0,4	2	1
Peru	-	-	-	8	0,3
Uruguay	1	13	∞	-	-
Total	10	2,3,4,5,13,14,22	124	2,3,4,5,8,13,14,18	64
Nordostasien					
Japan	16	2,3,4,5,8,13,14, 22	51	2,3,4,5,8,9,13,14,2 2	39
Republiken Korea	10	5,8,9,10,13,18,22	165	4,5,8,9,10,13,18,2 1, 22	303
Total	26	2,3,4,5,8,9,10,13,17, 18,22	216	2,3,4,5,8,9,10,13,14 ,18,21,22	342
Sydostasien					
Brunei	2	2,22	51	2,3	6
Malaysia	2	5,13,22	4	2	1
Singapore	7	2,5,8,9,13,22	78	2,4,5,8,9,13,14,22	187
Thailand	7	2,3,4,9,13,22	74	2,3,4,5,9,10,21,22	201
Total	18	2,3,4,5,8,9,13,22	207	2,3,4,5,8,9,10,13,14 ,21,22	395
Sydasien					
Indien	18	2,5,8,9,13,14,21,22	185	2,3,5,8,9,21,22	380
Pakistan	4	4,5,10,11,21,22	284	4,5	31
Total	22	2,4,5,8,9,10,11, 13,14,21,22	469	2,3,4,5,8,9,21,22	411

Mellanöstern					
Bahrain	-	-	-	5	0,2
Förenade Arabemiraten					
Arabemiraten	2	2,3,15,22	141	5,10,21,22	68
Jordanien	1	13	10	13	1
Kuwait	1	6,7,11,21,22	83	11	76
Oman	1	5,22	10	-	-
Qatar	6	17	79	17	26
Saudiarabien	2	5,22	2	5,22	14
Total	13	2,3,5,6,7,11,13, 17,21,22	325	5,10,11,13,17,21,22	185
Nordafrika					
Algeriet	1	4,5,18,21,22	∞	5,21	80
Tunisien	1	2,3,14,22	71	2,3,14	71
Total	2	2,3,4,5,14,18,21,22	71	2,3,5,21	151
Afrika söder om Sahara					
Sydafrika	8	5,10,13,14,21,22	148	3,5,10,13,14,21,22	236
Total	8	5,10,13,14,21,22	148	3,5,10,13,14,21,22	236
Oceanien					
Australien	19	2,3,4,5,9,13,14, 17,21,22	130	2,3,4,5,8,9,11,13,1 4,17,21,22	83
Nya Zeeland	5	2,3,8,13,14	6	2,3,8,14	1
Total	24	2,3,4,5,8,9,13,14,17, 21,22	136	2,3,4,5,8,9,11,13,14 ,17,21,22	84
TOTALT	541	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,1 1,13,14,15, 17,18,21,22	4951	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10, 11,13,14,15,16,17,1 8,21,22	7460

Tabell 8 a. Faktisk export av krigsmateriel 2013–2015 fördelad på länder och regioner uppdelad på KS och ÖK (mnkr)

Region/land	2013			2014			2015		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
EU	843	1992	2835	607	1620	2227	936	1510	2446
Belgien	23	3	26	20	2	22	4	11	15
Bulgarien	-	1	1	0	0,7	0,7	0	0,2	0,2
Danmark	108	103	211	20	120	140	6	154	160
Estland	0,06	2	2	1,5	6,5	8	0,07	4	4
Finland	81	314	395	108	152	260	386	155	541
Frankrike	135	357	492	132	321	453	25	286	311
Grekland	0,3	4	4	0	49	49	0	2	2
Irland	-	9	9	-	-	-	8	23	31
Italien	124	90	214	14	83	97	202	50	252
Kroatien	-	1	1	0	0,3	0,3	0,1	0,8	1
Lettland	0,5	3,5	4	0,004	1	1	19	3	22
Litauen	-	1	1	0,007	4	4	58	14	72
Luxemburg	30	1	31	0	0,4	0,4	0	0,02	0,02
Nederländerna	0,3	200	200	0,5	176	176	0,04	241	241
Nya Kaledonien, Fr	-	0,3	0,3	-	-	-	-	-	-
Polen	22	15	37	4	23	27	6	40	46
Portugal	-	1	1	9	2	11	0	2	2
Rumänien	-	0,4	0,4	0	0,2	0,2	0	0,5	0,5
Slovakien	1	1	2	0	1	1	16	2	18
Slovenien	-	1	1	0,003	0,3	0,3	0,006	0,5	0,5
Spanien	4	27,5	31,5	9	19	28	7	24	31
Storbritannien	217	388	605	233	294	527	138	177	315
Tjeckien	2	2	4	4	3	7	2	20	22
Tyskland	82,5	451	533,5	50	352	402	58	283	341
Ungern	0,5	2,5	3	0,3	3	3	0,001	7	7
Österrike	12	12	24	0,08	9	9	1	9	10
Övriga Europa	900	164	1064	1250	54	1304	1961	264	2225
Andorra	-	0,2	0,2	-	-	-	-	-	-
Island	-	0,3	0,3	0,06	0	0,06	0,003	0	0,003
Montenegro	-	0,06	0,06	0	0,1	0,1	-	-	-
Norge	900	61,5	961,5	1246	23	1269	1951	161	2112
Ryssland	-	13	13	-	-	-	-	-	-
Schweiz	-	67	67	4	30	34	3	75	78

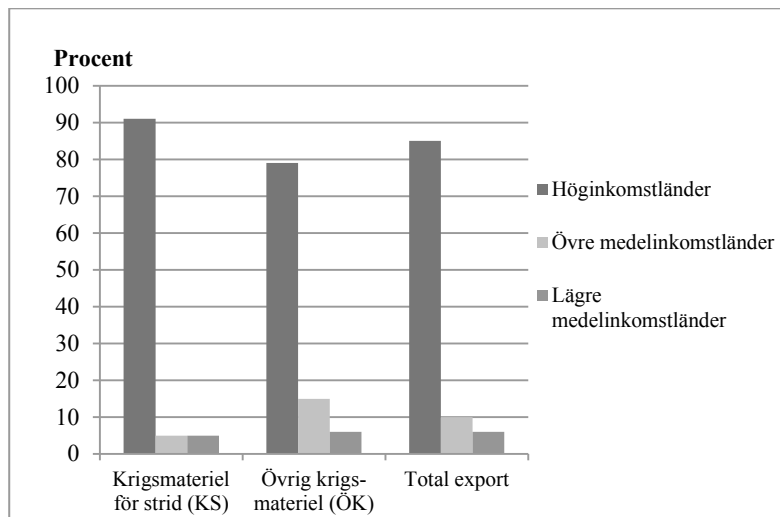
Region/land	2013			2014			2015		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
Turkiet	1	20	21	0,2	0,3	0,5	7	28	35
Ukraina	-	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-
Nordamerika	779	776	1555	1092	573	1665	269	594	863
USA	653	553	1206	982	336	1318	269	300	569
Kanada	126	223	349	109	238	347	0	294	294
Central-amerika och Karibien	-	4	4	0	25	25	4	54	58
Mexiko	-	4	4	0	25	25	0	54	54
Trinidad och Tobago	-	-	-	-	-	-	4	0,5	4
Sydamerika	6	103	109	29	67	96	39	25	64
Argentina	-	-	-	6	4	10	-	-	-
Brasilien	4	102	106	16	63	79	39	24	63
Chile	2	1	3	7	0	7	0	1	1
Peru	-	-	-	-	-	-	0,3	0	0,3
Nordostasien	137	162	299	17	158	175	33	309	342
Japan	134	13	147	14	26	40	33	6	39
Republiken Korea	3	149	152	3	132	135	0,4	303	303
Centralasien	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Kazakstan	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Sydostasien	2563	945	3508	43	671	714	19	376	395
Brunei	-	16	16	3	12	15	5	1	6
Indonesien	9	-	9	0	0,3	0,3	-	-	-
Malaysia	-	8	8	0	9	9	0	1	1
Singapore	2	153	155	21	137	158	0,7	187	187
Thailand	2552	767	3319	19	513	532	14	187	201
Sydasien	24	686	710	7	476	483	165	246	411
Bangladesh	-	0,3	0,3	-	-	-	-	-	-
Indien	24	685	709	7	461	468	165	215	380
Pakistan	-	1	1	0	14	14	0,5	31	31
Mellanöstern	59	1008	1067	36	345	381	13	172	185
Bahrain	24	0	24	0	0,6	0,6	0	0,2	0,2

Region/land	2013			2014			2015		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
Egypten	-	16	16	-	-	-	-	-	-
Förenade Arabemiraten	-	271	271	0	40	40	0	68	68
Israel	-	0,2	0,2	-	-	-	-	-	-
Jordanien	-	-	-	-	-	-	0	1	1
Kuwait	-	4	4	-	-	-	0	76	76
Oman	-	2	2	1	1	2	-	-	-
Saudiarabien	35	715	750	34	304	338	13	1	14
Qatar	-	-	-	0	0,2	0,2	0	26	26
Nordafrika	-	163	163	58	134	192	103	48	151
Algeriet	-	161	161	58	134	192	40	40	80
Tunisien	-	2	2	-	-	-	63	8	71
Afrika söder om Sahara	-	151	152	0,01	167	167	1	235	236
Botswana	-	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-
Namibia	-	0,3	0,3	-	-	-	-	-	-
Sydafrika	-	151	151	0	167	167	1	235	236
Tanzania	-	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-
Zambia	-	0,1	0,1	0,01	0	0,01	-	-	-
Oceanien	242	233	475	119	232	351	17	67	84
Australien	241	232	473	117	231	348	16	67	83
Nya Zeeland	1	1	2	2,5	0,5	3	0,2	0,5	1
FN Förenta Nationerna	-	0,4	0,4	0	0,06	0,06	-	-	-
TOTALT	5554	6388	11942	3258	4521	7779	3560	3900	7460

Tabell 8 b. Faktisk export fördelad på regioner i procent av värdet år 2015

Region	Andel av den totala exporten (%)
EU	32,2
Sydasiens	5,4
Mellanöstern	2,5
Sydostasien	5,2
Nordamerika	12,7
Övriga Europa	29,5
Afrika söder om Sahara	3,2
Oceanien	1,2
Nordostasien	4,5
Nordafrika	2,0
Centralamerika och Karibien	0,8
Sydamerika	0,9
Centralasien	0,0
FN, Förenta nationerna	0,0

Tabell 8 c. Faktisk export av krigsmateriel fördelad på länder uppdelade efter inkomst

¹ Indelningen av länder är baserad på den sammanställning som Världsbanken gjort om länders ekonomiska status. En fullständig lista över länderindelningen finns på webbplatsen www.worldbank.org. De länder Sverige exporterar krigsmateriel till eller har beviljat utförseltillstånd till under 2014 följer indelningen:

Höginkomstländer: Australien, Bahrain, Belgien, Brunei, Chile, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Förenade Arabemiraten, Grekland, Hungary, Irland, Island, Italien, Japan, Kanada, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Polen, Portugal, Qatar, Republiken Korea, Kuwait, Saudiarabien, Schweiz, Singapore, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Trinidad and Tobago, Tyskland, USA, Österrike. **Övre medelinkomstländer:** Algeriet, Brasilien, Bulgarien, Jordan, Malaysia, Mexiko, Peru, Rumänien, Sydafrika, Thailand, Tunisia, Turkiet. **Lägre medelinkomstländer:** Indien, Pakistan. **Låginkomstländer:** -

Tabell 9. Följdleveranser år 2015Skr. 2015/16:114
Bilaga 1

Land	Antal tillstånd	Varav följdleverans-tillstånd	Varav nya tillstånd	Produkter nya tillstånd
Algeriet	1		1	Robotsystem
Argentina	1		1	Pansarplåt
Brasilien	6	5	1	Pansarplåt
Brunei	2	2		
Förenade Arabemiraten	2		2	Marinpjäs, Marin sensor
Indien	18	10	8	Explosivämnen, Gyron, pansarplåt
Jordanien	1		1	Pansarplåt
Kuwait	1		1	C-skyddsutrustning
Lichtenstein	1		1	Pansarplåt
Malaysia	2	1	1	Pansarplåt
Oman	1	1		
Pakistan	4	4		
Qatar	6		6	Maskeringsmateriel
Saudi arabien	2	2		
Singapore	7	5	2	Pansarplåt, Explosivämne
Sydafrika	8	7	1	Pansarplåt
Thailand	7	6	1	Fartygskomponent
Trinidad och Tobago	1	1		
Tunisien	1		1	Pansarvärnssystem
Uruguay	1		1	Pansarplåt

Tabell 10. Faktisk export av små och lätta vapen år 2015 enligt definitionen i FN:s vapenregister³

Kategori enligt FN:s vapenregister	
Små vapen	
1. Revolver och automatpistoler	Ingen export
2. Gevär och karbiner	Ingen export

³ Denna rapportering redovisar inte export av civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen.

3. Kulsprutepistoler	Ingen export
4. Automatkarbiner	Ingen export
5. Lätta kulsprutor	Ingen export
6. Övrigt	Finkalibrig ammunition har exporterats till Australien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien, Sydafrika, Tjeckien, Tyskland, USA samt Österrike. Tillverkningsutrustning för ammunition har exporterats till Finland samt USA.
Lätta vapen	
1. Tunga kulsprutor (12,7 mm)	Export av ammunition till Norge
2. Granattillsats för montering på vapen (40 mm)	Komponenter till Tyskland
3. Bärbara pansarvärnspjäser	Ingen export
4. Rekylfria vapen (granatgevärssystem)	Granatgevär har exporterats till Australien, Slovakien samt Tunisien. Reservdelar, övningsmateriel, komponenter och ammunition har exporterats till Australien, Brasilien, Chile, Danmark, Estland, Indien, Japan, Litauen, Norge, Nya Zeeland, Portugal, Slovakien, Trinidad och Tobago, Tjeckien, Tunisien, USA och Österrike.
5. Bärbara pansarvapen	Pansarvapen har exporterats till Finland samt USA. Reservdelar, övningsvapen och komponenter har exporterats till Brasilien, Finland, samt Österrike.
6. Granatkastare med kaliber mindre än 75 mm	Ingen export
7. Övrigt	Ingen export

Tabell 11. Faktisk export av MANPADS (Man-Portable Air Defence Systems) år 2015 enligt definitionen i FN:s vapenregister

Robotar, reservdelar, övningsmateriel m.m. har exporterats till Australien, Brasilien, Finland, Irland, Lettland, Litauen, Pakistan, Singapore, Thailand samt Tjeckien till ett sammanlagt värde om 110 982 tkr. Sikten avsedda för MANPADS har exporterats till Brasilien, Irland samt Litauen.

Tabell 12. Utfärdade tillstånd under 2015 förvidareexport av materiel som ursprungligen exporterats från Sverige

Skr. 2015/16:114
Bilaga 1

Ansökan från	Avser materiel	Destination
Australien	Programvara marina ledningssystem, ML 21	Kanada
Kanada	Temporär utförelse programvara marina ledningssystem, ML 21	Australien, Frankrike, Israel, Kanada, Nya Zeeland, Spanien, Storbritannien, Tyskland, USA
Lettland	Automatkarbiner, ML 1	Annan mottagare i Lettland
Nederländerna	Stridsfordon 90, ML 6	Estland
Norge	Stridsfordon 90 chassier, ML 6	Estland
Schweiz	Sprängämne, ML 8	Sverige
USA	Ammunition, ML 3	Annan mottagare i USA

Tabell 13. Exporterande företag och myndigheter år 2015

Följande företag och myndigheter exporterade materiel till ett värde av mer än 10 miljoner kronor (mnkr)

Företag	KS	ÖK	Totalt
BAE Systems Hägglunds AB	1831	469	2300
Saab Dynamics AB	727	385	1112
Saab AB, Electronic Defence Systems	311	541	852
Saab AB, Security and Defence Systems	55	606	661
BAE Systems Bofors AB	54	406	460
FFV Ordnance AB	164	186	350
Norma Precision AB	18	242	260
SSAB EMEA AB	0	235	235
EURENCO Bofors AB	199	0	199
Nammo Vanäsverken AB	163	0,01	163
Saab AB, Aeronautics	0	145	145
Saab AB, Support and Services	0	134	134
Saab Underwater Systems AB	0	103	103
GKN Aerospace AB	0	85	85
Saab Barracuda AB	0	79	79

Företag	KS	ÖK	Totalt
N. Sundin Dockstavarvet AB	0	65	65
Scania AB	0	60	60
Saab AB, Industrial Products and Services	0	47	47
Nammo LIAB AB	22	12	34
Saab Kockums AB	0	28	28
FLIR Systems AB	17	8	25
GKN Aerospace Applied Composites AB	0	24	24
FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut	0	23	23
Exsensor Technology AB	0	23	23
FMV, Försvarets materielverk	0	17	17
Taiga AB	0	15	15
Saab AB, Training & Simulation	0	13	13
Patria Helicopters AB	0	11	11

Följande företag exporterade materiel till ett värde av mellan 1 miljon och 10 miljoner kronor år 2015:

Airsafe Sweden AB, BAE Systems SWS Defence AB, Schill Reglerteknik AB, VO Vapen AB, Befyraem Technologies AB (B4M), Polyamp AB, Deform AB, Aerodynamics Reserach Center STARCS AB, Carmenta AB, Sepson AB, SSPA Sweden AB, Aimsport Sweden AB, Rolls-Royce AB, Åkers Krutbruk Protection AB, Exova Materials Technology AB, Arma Tech AB, Saab Bofors Test Center AB, Aimpoint AB, ECAPS AB.

Följande företag exporterade materiel till ett värde av mindre än 1 miljon kronor år 2015:

Ekenäs Mekaniska AB, Spuhr i Dalby AB, Ammo Tech Sweden AB, Stalons Svarv & Svets AB, MSE Engineering AB, Comtri AB, Lesjöfors Fjädrar AB, Waltreco AB, Nammo Vingåkersverken AB, Swedish Ordnance i Stockholm AB, GP Rifle, Clustertronix HB

Av övriga företag med tillverknings- eller tillhandahållandetillstånd under 2015 genomförde 55 företag enbart försäljning inom Sverige. 65 företag och en myndighet (FXM) genomförde ingen försäljning av krigsmateriel under 2015.

Tabell 14. Beviljade enskilda tillhandahållandetillstånd under år 2015⁴

Skr. 2015/16:114

Bilaga 1

Från land	Till land	antal	ML kategori	Produkt
Australien	Kanada	2	ML 21/22	Programvara för ledningssystem
Danmark	Afghanistan	3	ML 13	Skyddsvästar samt skyddsplattor
Grekland	Norge	1	ML 15	Mörkerutrustning
Italien	Ungern	1	ML 18	Komponenter
Kanada	Danmark	1	ML 1	Komponenter
Lettland	Irland	1	ML 17	Dyktutrustning
Namibia	Namibia	1	ML 1	Jaktvapen
Singapore	Singapore	4	ML 13	Pansarplåt
Storbritannien	Australien	2	ML 5	Sensorer
	Storbritannien	11	ML 13	Pansarplåt
Sydafrika	Botswana	1	ML 17	Maskeringsmateriel
	Sydafrika	13	ML 13	Pansarplåt
Tjeckien	Tjeckien	1	ML 10	Komponenter
Tyskland	Belgien	2	ML 13	Pansarplåt
	Danmark	1	ML 3	Ammunition
	Finland	1	ML 13	Komponenter
	Grekland	2	ML 13	Pansarplåt
	Nederländerna	3	ML 13	Pansarplåt
	Norge	1	ML 1	Skjutvapen
	Norge	1	ML 3	Ammunition
	Polen	1	ML 13	Pansarplåt
	Rep. Korea	1	ML 13	Pansarplåt
	Saudiarabien	1	ML 10	Reservdel
	Schweiz	1	ML 13	Pansarplåt
	Tyskland	20	ML 13	Pansarplåt
	Österrike	1	ML 13	Pansarplåt
	USA	Afghanistan	1	ML 13
Danmark		3	ML 1	Skjutvapen
Kanada		5	ML 13	Pansarplåt
Mexico		1	ML 13	Pansarplåt
Norge		2	ML 1	Skjutvapen
USA		13	ML 13	Pansarplåt

⁴ Enskilda tillhandahållandetillstånd utfärdas för svenska företag, myndigheter och privatpersoner vid förmedling av krigsmateriellaffärer mellan två utländska entiteter. Antalet utfärdade enskilda tillhandahållandetillstånd har ökat markant under den senaste treårsperioden beroende på att distribution av svensktillverkad pansarplåt frekvent distribueras mellan lager i utlandet till ett stort antal kunder.

Företag med tillstånd att tillhandahålla krigsmateriel år 2015

BAE Systems SWS Defence AB, Caliber 44 Varberg, Catron Elektronik AB, Defendor AB, Equipnor AB, EX&PLOSE AB, FFV Ordnance AB, Gripen International AB, Gripen International KB, ILEK AB, LEAF Supply & Services AB, Milmac Sweden AB, MP-Sec International AB, Naverviken Logistic AB, Neptunus Hav & Land AB, 9-Line AB, Patria Helicopters AB, Promoteq i Sandviken AB, Saab Underwater Systems AB, Sako Oy Finland Filial, Scandinavian Risk Solutions AB, SKF Eurotrade AB, Swedish Ordnance AB, Teknikinformation i Krokom AB (TIKAB), Tempest Security AB, Venatio AB, Vesper Group AB, W.L. Gore & Associates Scandinavia AB.

Tabell 15. Generella tillstånd, certifieringar samt antalet beviljade individuella och globala tillstånd till andra EES-länder under 2015

Generella tillstånd

ISP har beslutat fem generella tillstånd, som publicerats i Tullverkets författningssamling (TFS) samt även på ISP webbsida www.isp.se. Tillstånden omfattar endast överföring inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Till varje generellt tillstånd finns en bilaga som anger vilken krigsmateriel och tekniskt bistånd som omfattas.

TFS	Omfattning
2012:7	Utförelse av krigsmateriel samt lämnade av tekniskt bistånd till en försvarsmakt eller en avtalsslutande myndighet i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)
2012:8	Utförelse av krigsmateriel samt lämnade av tekniskt bistånd till en certifierad mottagare i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)
2012:9	Utförelse av krigsmateriel samt lämnade av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) för demonstration, utvärdering och utställning
2012:10	Utförelse av krigsmateriel samt lämnade av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) för underhåll eller reparation
2012:11	Utförelse av krigsmateriel samt lämnade av tekniskt bistånd till ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) efter underhåll, reparation eller demonstration

En förutsättning för att någon ska kunna utnyttja ett generellt tillstånd är att aktuellt företag underrättar ISP senast fyra veckor före den första dagen då tillståndet används.

Under år 2015 har 4 företag underrättat ISP om användning av generella tillstånd, enligt följande:

TFS 2012:7	TFS 2012:8	TFS 2012:9	TFS 2012:10	TFS 2012:11
0	1	2	1	1

Skr. 2015/16:114

Bilaga 1

Den som utnyttjar tillstånden behöver endast underrätta ISP den första gången användningen sker. Därför redovisas också ett ackumulerat antal underrättelser sedan 2012, enligt följande:

TFS 2012:7	TFS 2012:8	TFS 2012:9	TFS 2012:10	TFS 2012:11
11	6	18	11	11

Faktisk export under 2015 inom ramen för generella tillstånd:

FS	Kategori	Värde (tkr)	Mottagarland
2012:7	ML 5	25467	Danmark, Storbritannien, Tyskland
	ML 6	109694	Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge, Tyskland
	ML 10	20599	Finland, Norge
	ML 14	4957	Finland, Norge, Polen, Storbritannien, Tyskland
	ML 15	738	Frankrike
	ML 21	393	Norge
	ML 22	3085	Frankrike, Norge
2012:8	ML 6	279	Finland
	ML 13	279	Finland
	ML 16	279	Finland
	ML 21	3539	Frankrike
2012:9	ML 5	102	Storbritannien
	ML 22	64	Storbritannien
	ML 22	189	Estland
2012:11	ML 22	260	Finland

EU-kommissionen har under 2015 initierat en analys samt i samverkan med medlemsstaterna påbörjat ett arbete för att harmonisera användningen av de generella tillstånden inom EES.

Certifiering

Ett företag kan ansöka om certifiering som mottagare av krigsmateriel och tekniskt bistånd och därigenom motta komponenter via generella tillstånd utfärdade i något annat EES-land.

Under år 2015 har inget nytt svenskt företag certifierats. Ett företag har omcertifierats. Till och med 2015 har totalt inom EU 51 företag i 14 länder certifierats, enligt följande:

2012: 10 företag
 2013: 12 företag
 2014: 18 företag
 2015: 11 företag

Aktuell information finns på EU kommissionens hemsida <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/certider>

Andel globala och individuella tillstånd till andra EES-länder

- 1 2012 beviljade ISP totalt 362 utförelsetillstånd till EES-länder, varav 20 procent globala samt 80 procent individuella.
- 2 2013 beviljade ISP totalt 642 utförelsetillstånd till EES-länder, varav 15 procent globala samt 85 procent individuella.
- 3 2014 beviljade ISP totalt 552 utförelsetillstånd till EES-länder, varav 20 procent globala och 80 procent individuella.
- 4 2015 beviljade ISP totalt 565 utförelsetillstånd till EES-länder, varav 16 procent globala och 84 procent individuella.

Tabell 16. Exporttillstånd rörande civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen utanför EU

I tabell 16 redovisas statistik som rör exporttillstånd avseende civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen utanför EU⁵.

Tabell 16:1 Antal inkomna ärenden avseende civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen

Ärendetyp	2013	2014	2015
Ansökan om exporttillstånd	32	277	342

⁵ Prövningen sker både enligt en EU-förordning – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FN:s protokoll om skjutvapen), och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition – och enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Detta gäller dock inte export av slätborrade hagelvapen samt delar och ammunition till sådana vapen där en prövning endast sker enligt den nämnda EU-förordningen.

Tabell 16:2 Beviljade tillstånd samt faktisk export till mottagare utanför EU avseende sådana civila skjutvapen (jakt- och sportskyttevapen) samt delar och ammunition till sådana vapen som också utgör krigsmateriel.

Skr. 2015/16:114
Bilaga 1

Region/land	Beviljade utförelsetillstånd			Faktisk export ⁶		
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mnkr	Huvudkategori av exoprterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mnkr	
Övriga Europa						
Andorra	2	3,8	0,3	3,8	0,3	
Grönland	2	1	0,6			
Island	5	1,3	0,4	3	0,6	
Norge	158	1,3,8	172	3,8	17	
Nya Kaledonien	1	3	0,4	3	0,4	
Schweiz	16	1,3,8	3	3,8	4	
Total	184	1,3,8	177	3,8	22	
Nordamerika						
Kanada	2	1,3	1	3	0,6	
USA	50	1,3,8	103	3,8	98	
Total	52	1,3,8	104	3,8	99	
Sydamerika						
Chile	1	3	0,4	3	0,4	
Uruguay	1	3	0,1	3	0,1	
Total	2	3	0,5	3	0,5	
Nordostasien						
Japan	3	3	1	3	0,7	
Republiken Korea	2	3	0,09	3	0,09	
Total	5	3	1	3	0,7	
Centralasien						
Kazakstan	3	1,3	3	1,3	3	
Total	3	1,3	3	1,3	3	
Mellanöstern						
Förenade Arabemiraten	1	1	11	1	5	
Total	1	1	11	1	5	

⁶ Faktisk export innefattar endast export från sådana företag som är skyldiga att till ISP årligen inkomma med en deklARATION avseende fakturerad och levererad krigsmateriel.

Afrika söder om Sahara					
Botswana	1	3	0,1	3	0,1
Namibia	1	3	0,08	3	0,08
Sydafrika	12	1,3	14	1,3	9
Tanzania	1	3	0,3	3	0,3
Total	15	1,3	14	1,3	9
Oceanien					
Australien	4	1,3	3	3	3
Nya Zeeland	14	1,3	2	3	0,8
Total	18	1,3	5	3	4
TOTALT	280	1,3,8	316	1,3,8	143

Tabell 16:3 Beviljade tillstånd till mottagare utanför EU avseende slätborrade hagelvapen samt delar och ammunition till sådana vapen (ej krigsmateriel)

Beviljade utförseltillstånd			
Region/ Land	Antal beviljade tillstånd	Produkter	Värdet av till- stånden i mnkr
Övriga Europa			
Grönland	1	Hagelvapen m.m.	0,03
Norge	80	Hagelvapen m.m. samt ammunition	4
Schweiz	6	Hagelvapen m.m. samt ammunition	0,03
Total	87	Hagelvapen m.m. samt ammunition	4
Nordamerika			
Kanada	2	Hagelvapen m.m.	0,1
USA	5	Hagelvapen m.m.	0,1
Total	7	Hagelvapen m.m.	0,2
Nya Zeeland	3	Hagelvapen m.m.	0,01
Total	3	Hagelvapen m.m.	0,01
TOTALT	97	Hagelvapen m.m. samt ammunition	4

Export av produkter med dubbla användningsområden

Skr. 2015/16:114
Bilaga 2

Tabell 1. Antal inkomna utförelärenden m.m. rörande produkter med dubbla användningsområden (PDA) 2013–2015

Utförelärenden	2013	2014	2015
Totalt	1123	1324	1467
utförelsetillstånd, globala och individuella, varav:			
Wassenaar-arrangemanget	702	766	793
Missilteknologikontrollregimen	7	11	9
Nuclear Suppliers Group (Part 2)	11	18	149
Australiengruppen	316	365	332
Sanktioner	87	164	184
Iransanktioner - finansiella ärenden	2013	2014	2015
Totalt	392	626	693
ärenden avseende överföring av tillgångar och finansiella tjänster			
Anmälan	189	520	584
Tillstånd	185	106	109

Tabell 2. Antal utfärdade förhandsbesked och förfrågningar samt icke-kontrollerade produkter avseende PDA 2013–2015

	2013	2014	2015
Totalt antal utfärdade förhandsbesked	115	196	139
Varav antal förfrågningar om icke-kontrollerade produkter	66	126	97

Tabell 3. Antal avgjorda ärenden som rör begäran om förhandsbesked – kontrollerade samt icke-kontrollerade produkter år 2015

Land	Icke-kontrollerade produkter			Kontrollerade produkter		
	Ej anledning att tillämpa catch all	"Catch all" negativ	"Catch all"	Listad produkt, positivt	Listad produkt, avslag	Summa
Amerikas Förenta Stater		1				1
Arabrepubliken Syrien	3		1			4

Land	Icke-kontrollerade produkter			Kontrollerade produkter		Summa
	Ej anledning att tillämpa catch all	"Catch all" negativ	"Catch all"	Listad produkt, positivt	Listad produkt, avslag	
Argentina				1		1
Australien				1		1
Azerbajdzjan	2					2
Brasilien				3		3
Chile				1		1
Colombia				2		2
Danmark	1					1
Egypten			1	1		2
Etiopien				1		1
Folkrepubliken Kina	4	1	1	3		9
Förenade Arabemiraten	2					2
Indien	1	1				2
Iran	37	2	1	2		42
Israel				1		1
Jordanien				1		1
Kenya				1		1
Kuwait	1					1
Liberia	1					1
México				1		1
Nederländerna	1					1
Nigeria				1		1
Norge				1		1
Ryska Federationen	4	11	6	6	2	29
Sydafrika	1			1		2
Sydsudan	1					1
Taiwan				1		1
Turkiet				1		1
Tyskland	1					1
Ukraina	2					2
Vietnam	1					1
Vitryssland	1					1

Under år 2012 har EU infört ytterligare generella tillstånd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1232/2011.

Aktuella företag är skyldiga att senast 30 dagar efter första användande anmäla detta till ISP.

Under år 2015 har följande antal företag anmält sådant utnyttjande:

EU 001	EU 002	EU 003	EU 004	EU 005	EU 006
16	1	1	0	0	0

Då aktuella företag behöver anmäla utnyttjande enbart en gång redovisas nedan ackumulerat antal anmälningar sedan 2009 (EU 001) samt 2012 (EU 002-006):

EU 001	EU 002	EU 003	EU 004	EU 005	EU 006
122	2	4	3	1	0

Tabell 5. Beviljade exporttillstånd för produkter med dubbla användningsområden (PDA), tillhörande kategori 0 i bilaga 1 till rådets förordning (EG) nr 428/2009, från företag i Sverige (Källa SSM)

På det nukleära området är export utanför EU tillståndspliktig. För flertalet produkter krävs även tillstånd för överföring mellan EU-länder, berörda produkter finns beskrivna i bilaga IV del 2 till rådets förordning (EG) 428/2009. Generella tillstånd får inte användas för dessa produkter. Under 2015 beviljades 46 tillstånd för export eller överföring inom EU.

Mottagarland	Antal globala tillstånd	Antal individuella tillstånd	Produktkategori
Argentina	1		0D001, 0E001
Belgien	1*		0D001, 0E001
Finland	1*	1	0A001, 0D001, 0E001
Frankrike	2*		0D001, 0E001
Japan	1		0E001
Kina, Folkrepubliken		1	0A001
Luxemburg	1*		0D001, 0E001
Nederländerna	1*		0D001, 0E001
Norge	1	3	0A001, 0C002, 0D001, 0E001
Ryssland	1		0E001
Schweiz		4	0A001, 0C001, 0C002, 0E001

Mottagarland	Antal globala tillstånd	Antal individuella tillstånd	Produktkategori
Spanien	1*	4	0A001, 0D001, 0E001
Storbritannien	1*		0D001, 0E001
Sydafrika		1	0A001, 0C002, 0D001, 0E001
Tjeckien	1*		0D001, 0E001
Tyskland	1*	5	0A001, 0D001, 0E001
Ukraina		3	0A001, 0C001, 0C002
USA	9	9	0A001, 0C001, 0C002, 0D001, 0E001
Österrike	1*		0D001, 0E001

* varav ett inom ramen för ett tillstånd med flera mottagarländer

Tabell 6. Medlemskap i multilaterala exportkontrollregimer år 2015

Land	ZC	NSG	AG	MTCR	WA
Argentina	x	x	x	x	x
Australien	x	x	x	x	x
Belgien	x	x	x	x	x
Brasilien	-	x	-	x	x
Bulgarien	x	x	x	x	x
Cypern	-	x	x	-	-
Danmark	x	x	x	x	x
Estland	-	x	x	-	x
Finland	x	x	x	x	x
Frankrike	x	x	x	x	x
Grekland	x	x	x	x	x
Irland	x	x	x	x	x
Island	-	x	x	x	-
Italien	x	x	x	x	x
Japan	x	x	x	x	x
Kanada	x	x	x	x	x
Kazakstan	x	x	-	-	-
Kina	x	x	-	-	-
Korea (Rep.)	x	x	x	x	x
Kroatien	x	x	x	-	x

Land	ZC	NSG	AG	MTCR	WA
Lettland	-	X	X	-	X
Litauen	-	X	X	-	X
Luxemburg	X	X	X	X	X
Malta	-	X	X	-	X
Mexiko	-	X	X	-	X
Nederländerna	X	X	X	X	X
Norge	X	X	X	X	X
Nya Zeeland	X	X	X	X	X
Polen	X	X	X	X	X
Portugal	X	X	X	X	X
Rumänien	X	X	X	-	X
Ryssland	X	X	-	X	X
Schweiz	X	X	X	X	X
Serbien	-	X	-	-	-
Slovakien	X	X	X	-	X
Slovenien	X	X	X	-	X
Spanien	X	X	X	X	X
Storbritannien	X	X	X	X	X
Sverige	X	X	X	X	X
Sydafrika	X	X	-	X	X
Tjeckien	X	X	X	X	X
Turkiet	X	X	X	X	X
Tyskland	X	X	X	X	X
Ukraina	X	X	X	X	X
Ungern	X	X	X	X	X
USA	X	X	X	X	X
Vitryssland	X	X	-	-	-
Österrike	X	X	X	X	X
TOTALT	39	48	41	34	42

Europeiska kommissionen deltar som medlem i Australiengruppen samt som observatör i *Nuclear Suppliers Group* och Zangger-kommittén.

Tabell 7. Beviljade globala tillstånd för permanent export år 2015

Region/land	Civil slutanvändning			EUF	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt		
Samtliga länder med undantag av embargoländer/sanktionsländer	23	3A001	Elektroniska komponenter	428/2009	WA
		5A001	Telekommunikationsprodukter		
		5E001	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
		6A001	Sensorsystem, Svenska Kustbevakningen IR-kamera		
		6A003			
Afghanistan	1	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Algeriet	1	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Amerikas Förenta Stater	1	9A117	Mellansteg/Adapter	428/2009	MTCR
Argentina	2	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		

Region/land	Civil slutanvändning			EUF	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt		
Armenien	3	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Bahrain	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Bangladesh	2	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Brasilien	3	3A001, 3A002, 3E001, 5A001, 5E001,	Elektroniska komponenter Elektroniska komponenter Elektroniska komponenter Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
		6A003	IR-kamera		

Region/land	Civil slutanvändning				
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	EUF	Regim
Folkrepubliken Kina	8	2E001,	Filterutrustning	428/2009	WA
		2E002	Filterutrustning		
		3A001,	Elektroniska komponenter		
		3A002,	Elektroniska komponenter		
		5A001	Telekommunikationsprodukter		
		5A002	Telekommunikationsprodukter		
5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)				
Förenade Arabemiraten	1	5A001,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
		5D001	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Guinea-Bissau	1	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Hongkong, Kina	2	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Indien	16	2E001,	Filterutrustning	428/2009	WA
		3A001,	Elektroniska komponenter		
		3A002,	Elektroniska komponenter		

Region/land	Civil slutanvändning			EUF	Regim
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt		
		5A001, 5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
	Indonesien	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
	Irak	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Iran	1	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Israel	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Jordanien	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Kirgizistan	1	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	
Kuwait	2	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Libanon	3	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Libyen	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Malaysia	2	3A001, 3A002 5A001	Elektroniska komponenter Elektroniska komponenter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Maldiverna	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Marocko	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
México	1	3A001,	Elektroniska komponenter	428/2009 WA

Region/land	Civilt slutanvändning			
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim
	3A002,	Elektroniska komponenter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
	5A001			
Pakistan	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Qatar	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA
	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Saudiarabien	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Srilanka	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim
Sudan	1	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009 WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	
Sydafrika	3	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009 WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	
Sydsudan	2	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009 WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	
Thailand	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Turkmenistan	2	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009 WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	
Vietnam	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA
Vitryssland	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA

Region/land	Civil slutanvändning			
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim
Zimbabwe	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA

Tabell 8. Beviljade individuella tillstånd för permanent exportår 2015

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning			
	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim	Antal tillstånd	Produktkategori	Produkt	Regim
Afghanistan	4	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009 WA				

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
Algeriet	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA	1	6A003	IR-kamera	428/2009	WA
Amerikas Förenta Stater	4	1C010 2B230, 9B115,	Kolfiber Tryckgivare Mätinstrument	428/2009	WA NSG MTCR					
Angola	1	1A004	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA					
Arabrepubliken Syrien	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Argentina	4	2B350, 3A001, 3A225	Värmeväxlarplåt Elektronikkort Frekvensomvandlare	428/2009	WA NSG AG					
Armenien	1	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Aruba	1	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
Australien	2	2B350	Värmeväxlarplåt	428/2009	AG					
Azerbajdzjan	9	1A004, 2B350, 5A002, 5D002	Kemskyddsdräkt Värmeväxlarplåt Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA AG					
Bahrain	2	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA	3	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Bangladesh	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Bolivia	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Bosnien- Hercegovina	3	1C010, 3A225	Kolfiber Frekvensomvandlare	428/2009	WA NSG					
Botswana	1	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
Brasilien	48	1A004, 1C002, 2B350, 2B352, 3A225, 5A002, 5D002	Kemskyddsdräkt Titanpulver Värmeväxlare Bioreactor Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)	428/2009	WA NSG AG	2	1A004	Kemskyddsdräkter	428/2009	WA
	1	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)	428/2009	WA					
	20	2B350, 3A002, 3A225, 5A002, 5D002,	Värmeväxlare Signalgenerator Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)	428/2009	WA NSG AG					
	6	2B350, 2B352,	Värmeväxlarpålit Bioreactor	428/2009	WA AG	2	6A003	IR-kamera	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
		5A002, 9A012	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) UAV							
Costa Rica	2	2B352, 6A003	Bioreactor IR-kamera	428/2009	WA					
Demokratiska Republiken Kongo	3	5A002, 5D002, 6A003	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA					
Djibouti	1	5A002, 5D002,	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Dominikanska republiken	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	AG					
Ecuador	4	2B350, 3A225	Värmeväxlarplåt Frekvensomvandlare	428/2009	NSG AG					
Egypten	25	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA	3	6A002,	IR-kamera	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		5D002,	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		NSG AG		6A003	IR-kamera		
Elfenbenskusten	6	2B352 3A225 6A003, 5A002, 5D002,	Bioreactor Frekvensomvandlare IR-kamera Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Etiopien	6	5A002, 5D002,	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Filippinerna	1	1A004	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA					
FN med flera internationella organisationer	1	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Folkrepubliken Kina	189	1A004, 1C002, 1C010,	Kemskyddsdräkt Titanpulver Kolfiber	428/2009	WA MSG AG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EU	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
										MTCR
	2B004,		Isostatpress							
	2B104,		Isostatpress							
	2B204,		Isostatpress							
	2B230,		Tryckgivare							
	2B350,		Värmeväxlarpålit, pumpar,							
	2B352,		Bioreactor							
	2D002,		Vattenskrummaskin							
	3A001,		Elektronikkort							
	3A002,		Datainsamlingskort							
	3A225,		Frekvensomvandlare							
	3C001,		Kiselskivor							
	5A002,		Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)							
	6A003,		IR-kamera							
	6A005,		Lasrar							
	6A008,		Radarsensor							
	9A012		UAV							

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till-stånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till-stånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
Frankrike	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Förenade Arabemiraten	28	1A004, 1C010, 1C202, 2B350, 5A002, 5D002,	Kemsyddsdräkt Kolfiber Aluminiumstavar Värmeväxlarplåt, pumpar Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA NSG AG	16	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA
Ghana	2	6A003, 9A012	IR-kamera UAV							
Grönland		6A003	IR-kamera	428/2009	WA					
Guatemala	7	1A004, 2B350, 5A002, 5D002	Kemsyddsdräkt Värmeväxlarplåt Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA WA WA WA	1	6A003	IR-kamera	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
Guinea	4	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Guyana	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Hongkong, Kina	13	1C002, 1A004, 1C010, 2B004, 2B104, 2B204, 2B230, 2B352, 2D002, 3A001, 3A002, 3A225,	Titanpulver Kemsyddsdräkt Kolfiber Isostatpress Isostatpress Isostatpress Tryckgivare Bioreactor Vattenskrämskin Elektronikkort Datainsamlingskort Frekvensomvandlare	428/2009	WA NSG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
Indien	3C001,		Kiselskivor							
	5A002,		Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
	6A003,		IR-kamera							
	6A005,		Lasrar							
	6A008,		Radarsensor							
	9A012		UAV							
	1A004,	27	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA	2	6A003	IR-kamera	428/2009	WA
	2B204,		Isostatpress		NSG					
	2B350,		Pumpar, ventiler		AG					
	2B352,		Bioreactor							
	3A001,		Elektronikkort							
	3A225,		Frekvensomvandlare							
5A002,		Telekommunikationsprodukter								
5D002,		Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)								
6A003		IR-kamera								
Indonesien	28	1C350,	Flourvätesyra	428/2009	WA					
		2B350,	Värmeväxlarplåt, ventiler		NSG					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
		3A225,	Frekvensomvandlare		AG					
		5A002,	Telekommunikationsprodukter							
		5D002'	Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)							
		6A003	IR-kamera							
Irak	10	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA	2	5A002	Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)	428/2009	WA
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)							
Iran	179	III.A1.003	Reservdelar till	267/2012	Sanktioner					
		III.A2.010	mejeriutrustning							
Island	7	3D225,	Programvara till frekvensomvandlare	428/2009	WA					NSG
		5A002,	Telekommunikationsprodukter							
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informations säkerhet)							
Israel	42	1A004,	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA					
		2A101,	Kullager		NSG					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		2B350, 2B352, 3A002, 3A225, 5A002, 5D002, 6A002	Värmeväxlarplåt, pumpar Bioreactor Datainsamlingskort Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-sensor		AG MTCR					
Italien	1	1C351	Bakterier	428/2009	AG					
Jamaica	1	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Japan	6	1A004, 2B350, 3C001, 6A003	Kemskyddsdräkt Ventiler Kiselskivor IR-kamera	428/2009	WA AG					
Jordanien	8	5A002, 5D002, 5E002,	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA	4	5A002, 5D002' 6A003	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera		

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
		6A003	IR-kamera							
Kazakstan	3	1A004,	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA					
		5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
Kenya	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Kosovo	1	5A002,	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA					
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
Kuwait	5	1A004,	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA AG					
		2B350,	Värmeväxlarplåt							
		3A225,	Frekvensomvandlare							
		5A002,	Telekommunikationsprodukter							
		5D002,	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
Libanon	6	6A003	IR-kamera							
		1C202,	Aluminiumstavar	428/2009	WA					
		5A002,	Telekommunikationsprodukter		NSG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
Makedonien (FYROM)	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Malawi	1	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Malaysia	19	1A004, 2B350, 3A001 3A225, 5A002, 6A003	Kemskyddsdräkt Värmeväxlarplåt, pumpar Elektronikkort Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA NSG AG	2	6A003	IR-kamera	428/2009	WA
Marocko	3	5A002, 5D002, 6A003	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA	2	6A003	IR-kamera	428/2009	WA
Mexico	32	1A004, 2B230,	Kemskyddsdräkt Tryckgivare	428/2009	WA NSG					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning				
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	EUR	Regim
		2B350, Värmeväxlarplåt		AG				
		3A225, Frekvensomvandlare						
		5A002, Telekomunikationsprodukter (informationssäkerhet)						
		9A012 UAV						
Moldavien	2	5A002, Telekomunikationsprodukter	428/2009	WA				
		5D002 Telekomunikationsprodukter (informationssäkerhet)						
Montenegro					1	5A002, Telekomunikationsprodukter	428/2009	WA
						5D002 Telekomunikationsprodukter (informationssäkerhet)		
Myanmar (Burma)	2	5A002, Telekomunikationsprodukter	428/2009	WA				
		5D002 Telekomunikationsprodukter (informationssäkerhet)						
Namibia	1	5A002 Telekomunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA				
Nepal	1	5A002 Telekomunikationsprodukter	428/2009	WA				

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
			(informationssäkerhet)							
Nicaragua	2	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Nigeria	1	3A225	Frekvensomvandlare	428/2009	NSG					
Norge	1	9A007	Raketmotor	428/2009	MTCR					
Oman	6	1A004, 2B350, 5D002	Kemskyddsdräkt Pumpar Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA AG	4	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Pakistan	8	3A225, 2B350, 5A002, 5D002	Frekvensomvandlare Värmeväxlarplåt Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA NSG AG	2	1C210, 5A002, 5D002	Kolfiberduk Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
Panama	1	1A004	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA					
Peru	4	1A004, 3A225, 5D002, 6A003	Kemskyddsdräkt Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA NSG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim	
Qatar	15	1A004,	Kemskyddsdräkt	428/2009	WA AG	6	1A004,	Kemskyddsdräkt			
		2B350,	Värmeväxlarplåt				2B350,	Värmeväxlarplåt			
		5A002,	Telekommunikationsprodukter				5A002,	Telekommunikationsprodukter			
		5D002,	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)				5D002,	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)			
		6A003	IR-kamera				6A003	IR-kamera			
Republiken Korea	31	1C240,	Nickelpulver	428/2009	WA	10	6A003,	IR-kamera		WA	
		2B204,	Isostatpress				6D002,	IR-kamera			MTCR
		2B350,	Värmeväxlarplåt, pumpar				8A002,	Kompositaxel			
		2B352,	Kemskyddsdräkt				9B105	Vindtunnel			
		3A001,	Elektronikkort								
		3A002,	Datainsamlingskort								
		3A225,	Frekvensomvandlare								
		5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)								
		6A002,	IR-sensor								
		6A003,	IR-kamera								

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EIF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		6A008, 9A012	Radarsensor UAV							
Rwanda	4	3A225, 5A002, 5D002,	Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA NSG					
Ryska Federationen (Ryssland)	94	Catch all 1A004, 1C002, 2B204, 2B230, 2B350, 2B352, 3A225, 5A002, 5D002, 6A003	Kemskyddsdräkt Titanpulver Isostatpress Tryckgivare Värmeväxlarplåt Bioreactor Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA NSG AG					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
	6E001	IR-kamera								
Saudiarabien	24	1A004, 2B230, 2B350, 3A225, 5A002, 5D002, 6A003	Kemsyddsdräkt Tryckgivare Värmeväxlarplåt Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA NSG AG	8	5A002, 5D002, 6A003	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR-kamera	428/2009	WA
Schweiz	1	2B350	Värmeväxlarplåt	428/2009	AG					
Serbien	8	1A004 2B001, 3A225, 5A002,	Kemsyddsdräkt Verktygsmaskiner Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA NSG					
Singapore	31	1A004,	Kemsyddsdräkt	428/2009	WA AG	2	5D002	Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		1C002, 2B350, 2B352, 3A002, 3C001, 5A002, 5E002, 6A003, 7A003	Titanpulver Pumpar Bioreactor Datainsamlingskort Kiselskivor Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) IR- kamera Tröghetsplattform					(informationssäkerhet)		
Sudan	4	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	W					
Sydafrika	26	1C107, 2A226, 2B350, 3A225, 5A002, 5D002,	Keramiska stavar Ventiler Värmeväxlarplåt Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA NSG AG MTCR					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
			(informationssäkerhet)							
		6A003, 9A001, 9A012	IR-kamera Gasturbinmotorer UAV							
Sydsudan	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Taiwan	26	1A004, 1C002, 2B001, 2B204, 2B350, 2B352, 3A001, 3A225, 3C005, 5A002	Kemskyddsdräkt Titanpulver Verktygsmaskiner Isostatpress Värmeväxlarplåt Bioreactor Elektronikkort Frekvensomvandlare Semi-isolerade substrat Telekommunikationsprodukter	428/2009	WA NSG AG					

Region/land	Civil slutanvändning			Militär slutanvändning						
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)									
Tanzania	3	9A012, 6A003	UAV IR-kamera	428/2009	WA					
Thailand	40	1A004, 1C010, 2B350, 2B352, 3A001 3A225, 5A002, 5D002	Kemsyddsdräkt Kolfiber Värmeväxlarplåt, pumpar Bioreactor Elektronikkort Frekvensomvandlare Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA NSG AG					
Tunisien	5	3A225, 2B350	Frekvensomvandlare Värmeväxlarplåt	428/2009	NSG AG					
Turkiet	23	2B001, 2B350, 3A225, 3C005,	Verktygsmaskiner Värmeväxlarplåt Frekvensomvandlare Semi-isolerade substrat	428/2009	WA NSG AG	2	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUF	Regim	Antal tillstånd	Produkt-kategori	Produkt	EUR	Regim
		5A002,	Telekommunikationsprodukter							
		5D002,	Telekommunikationsprodukter							
		5E002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)							
		6A003	IR-kamera							
		9A012,	UAV							
Ukraina	10	2B350,	Värmeväxlarplåt	428/2009	WA	2	5D002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA
		3A225,	Frekvensomvandlare		NSG					
		5D002,	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)		AG					
		6A003,	IR-kamera							
Venezuela	1	5A002	Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					
Vietnam	12	1A004,	Kemskyddsdräkt							
		2B350,	Värmeväxlarplåt	428/2009	WA					
		2B352,	Bioreactor		AG					

Region/land	Civil slutanvändning				Militär slutanvändning					
	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EIF	Regim	Antal till- stånd	Produkt- kategori	Produkt	EUR	Regim
		5A002, 5D002, 9A012,	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet) UAV							
Vitryssland	3	2B230, 2B350,	Tryckgivare Pumpar	428/2009	WA NSG AG					
Zambia	1	2B350	Värmeväxlarplåt	428/2009	AG					
Zimbabwe	4	5A002, 5D002	Telekommunikationsprodukter Telekommunikationsprodukter (informationssäkerhet)	428/2009	WA					

Lagen om krigsmateriel

Lagen (1992:1300) om krigsmateriel gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende sådan krigsmateriel. I förordningen (1992:1303) om krigsmateriel har regeringen närmare angivit vad som ska omfattas av lagens bestämmelser. Vad som utgör krigsmateriel enligt förordningen överensstämmer med EU:s gemensamma militära förteckning, med tre nationella tillägg. Därtill görs en indelning i krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel. Med krigsmateriel för strid avses materiel med en förstörelsebringande verkan, inklusive sikten för sådan materiel och materiel för eldledning. Som övrig krigsmateriel räknas vissa delar och komponenter till krigsmateriel för strid samt materiel som inte har direkt förstörelsebringande verkan i en stridssituation.

Enligt lagen om krigsmateriel gäller generella förbud mot tillverkning, tillhandahållande och utförelse av krigsmateriel samt för lämnande av tekniskt bistånd till någon utanför landet. För dessa verksamheter kan emellertid tillstånd beviljas.

Tillverkning definieras som framställning av sådan materiel eller delar därav som utgör krigsmateriel. Med tillhandahållande förstås i lagen försäljning, upplåtelse, utbudande mot vederlag, lån, gåva och förmedling. Svenska myndigheter, svenska företag samt personer som är bosatta eller stadigvarande vistas i Sverige får inte heller utomlands bedriva verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel eller i ett enskilt fall till någon i utlandet tillhandahålla krigsmateriel som finns i utlandet. Även avtal som innebär upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till någon i utlandet och avtal om att tillsammans med annan i utlandet utveckla krigsmateriel kräver tillstånd. Vidare krävs tillstånd, med vissa undantag, för att bedriva militärt inriktad utbildning.

För utförelse och lämnande av tekniskt bistånd finns tre olika sorters tillstånd; individuella, globala och generella. Individuella tillstånd avser en utförelse (som dock kan bestå av flera leveranser) till en mottagare. Ett globalt tillstånd ger en leverantör rätt att till en eller flera mottagare eller kategorier av mottagare i ett eller flera andra länder föra ut sådan krigsmateriel eller lämna sådant tekniskt bistånd som specificeras i tillståndet. Ett generellt tillstånd innebär att en leverantör direkt, utan att ansöka om tillstånd, kan föra ut sådan krigsmateriel eller lämna sådant tekniskt bistånd som specificeras i tillståndet. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har meddelat flera olika föreskrifter om generella tillstånd. Ett generellt tillstånd är således ett normbeslut som riktar sig till samtliga leverantörer som uppfyller de villkor som anges i tillståndet.

Från och med den 1 februari 1996 prövas frågor om tillstånd enligt lagen om krigsmateriel i första hand av ISP, utom i sådana fall där ett ärende bedöms vara av principiell betydelse eller annars av särskild vikt. Ärendet ska i sådant fall överlämnas till regeringen för avgörande.

Samråd ska ske med exportkontrollrådet innan beslut fattas i viktigare ärenden.

Den som har tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel står under tillsyn av ISP.

Lagen om krigsmateriel innehåller vidare ansvarsbestämmelser för den som bryter mot bestämmelserna i lagen.

I rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden finns i vissa fall krav på exporttillstånd för produkter som inte ingår i begreppet krigsmateriel, men som hör samman med exporterad krigsmateriel.

Svenska riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan

Enligt 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel får tillstånd enligt lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövningen har lagts fast i regeringens praxis och kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan som riksdagen godkänt (jfr prop. 1991/92:174 s. 41 f., prop. 1995/96:31 s. 23 f. och bet. 1992/93:UU1). Se riktlinjerna i fulltext nedan.

Övergripande kriterier och bedömningskriterier

Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för ISP vid prövningen av ärenden om tillstånd enligt lagen och förordningen om krigsmateriel.

Vid sidan av själva riktlinjerna beaktas också internationella åtaganden som Sverige har gjort och är bundna av. Det handlar i första rummet om EU:s gemensamma ståndpunkt (2008/944/GUSP) samt vapenexport och artiklarna 6 och 7 i FN:s vapenhandelsfördrag (*Arms Trade Treaty, ATT*), men kan även avse andra förpliktelser, t.ex. att inte exportera personminor enligt Ottawakonventionen.

Riktlinjerna är försedda med två övergripande kriterier för när tillstånd enligt lagen kan lämnas, nämligen dels att utlandssamverkan behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, dels att samverkan inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Dessa övergripande kriterier kan anses utgöra en precisering av 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel.

I riktlinjerna preciseras också de faktorer som bör beaktas i samband med prövningen av ett enskilt ärende. Ett grundkrav är att alla för ärendet betydelsefulla omständigheter ska beaktas, oavsett om de uttryckligen anges i riktlinjerna eller ej. Dessa bedömningskriterier tillämpas också på samverkan med person eller företag i utlandet avseende utveckling eller tillverkning av krigsmateriel.

Riktlinjerna framhåller särskilt den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförelseärende ska fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter ska alltid vägas in, även i de fall då det är

fråga om materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Skr. 2015/16:114
Bilaga 3

Ovillkorliga hinder för export

Riktlinjerna anger tre typer av ovillkorliga hinder som, om de inträffar, anses omöjliggöra export. De tre är; beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt (t.ex. EU-sanktioner) samt exportstopp som påbjuds enligt de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig.

Krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel

Krigsmaterielbegreppet breddades år 1993 till att även omfatta viss materiel med civil eller delvis civil användning. Utvidningen av begreppet ledde till att export som tidigare varit oreglerad kom att bli föremål för politisk prövning och inkluderas i krigsmaterielexportstatistiken. Breddningen åtföljdes av en indelning av krigsmateriel i två kategorier för vilka uppställts delvis olika riktlinjer för utförsel.

För kategorin krigsmateriel för strid (KS) gäller att tillstånd till export inte bör ges till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter. Ett tillstånd bör återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt eller inre väpnade oroligheter. Ett återkallande av tillstånd kan emellertid underlåtas om det är förenligt med folkrätten och målen och principerna för den svenska utrikespolitiken. Utförseltillstånd bör heller inte ges till en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta är samma krav som tillämpades före år 1993, med den skillnaden att förekomsten av kränkningar av de mänskliga rättigheterna tidigare endast behövde beaktas om materielen i sig kunde användas för att kränka de mänskliga rättigheterna. För utförsel av övrig krigsmateriel (ÖK), som i stor utsträckning omfattar produkter som före år 1993 inte betraktades som krigsmateriel (exempelvis spaningsradaranläggningar eller simulatorer för utbildningsändamål), gäller att utförseltillstånd bör beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Risk för väpnad konflikt utgör således inte ett särskilt kriterium i bedömningen avseende utförsel av övrig krigsmateriel.

De skilda riktlinjerna för krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel innebär att en större länderkrets kan komma i fråga som mottagare av övrig krigsmateriel, dvs. icke förstörelsebringande materiel, än för krigsmateriel för strid.

Följedleveranser och "svensk identitet"

När det gäller följedleveranser anger riktlinjerna att "tillstånd bör ges till utförsel av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförsel eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd".

När det gäller samarbete med utländsk part gäller att export till tredje land bör bedömas i enlighet med de svenska riktlinjerna om produkten har övervägande svensk identitet. Om produkten har övervägande utländsk identitet, eller om det föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av samarbetet, kan samarbetslandets regler om utförsel tillämpas.

De svenska riktlinjerna i fulltext (prop. 1991/92:174 s. 41 f.)

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet avseende krigsmateriel, bör medges endast om sådan utförsel eller samverkan

1. bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, samt
2. inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Vid prövningen av ett tillståndsärende ankommer det på ISP att göra en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt från de nyss angivna grundläggande principerna.

Utrikespolitiska hinder föreligger inte i fråga om samverkan med eller export till de nordiska länderna och de traditionellt neutrala länderna i Europa. Samverkan med dessa länder får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhetspolitik. I takt med att samarbetet med övriga länder inom de Europeiska Gemenskaperna byggs ut, bör samma principer för utlandssamverkan och export tillämpas i fråga om dessa länder.

Tillstånd får endast avse stat, statlig myndighet eller av staten auktoriserad mottagare; vidare bör vid utförsel av materiel ett slutanvändarintyg eller ett intyg om egen tillverkning (bearbetningsintyg) föreligga. En stat som trots åtagande gentemot den svenska regeringen har tillåtit eller underlåtit att förhindra vidareexport av svensk krigsmateriel ska i princip inte komma i fråga som mottagare av sådan materiel från Sverige så länge omständigheterna kvarstår.

Tillstånd till utförsel eller annan utlandssamverkan enligt krigsmateriellagen ska inte beviljas om det skulle strida mot internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, mot beslut av FN:s säkerhetsråd eller mot folkrättsliga regler om export från neutral stat under krig (ovillkorliga hinder).

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel, eller annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel, bör inte lämnas om det avser stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Respekt för mänskliga rättigheter är ett centralt villkor för att tillstånd ska beviljas.

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, bör inte beviljas om det avser stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts

eller ej, stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Tillstånd bör ges till utförsel av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel, förutsatt att mottagarlandet inte befinner sig i väpnad konflikt med annan stat eller har inre väpnade oroligheter, eller det i landet förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter och om inte ovillkorligt hinder möter.

Ett meddelat tillstånd till utförsel bör återkallas, förutom vid ovillkorliga exporthinder, om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Undantagsvis bör, i de två senare fallen, återkallande av tillstånd kunna underlåtas om det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Tillstånd bör ges till utförsel av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförsel eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd.

Vad särskilt angår avtal med utländsk part om gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel ska tillståndsbedömningen utgå från de angivna grundläggande kriterierna. Utförsel till samarbetslandet, som följer av avtalet, bör medges om inte ovillkorligt hinder uppstår. Om ett samarbetsavtal med utländsk part förutsätter export från samarbetslandet till tredje land bör fråga om sådan export, i den mån slutprodukten i fråga har en övervägande svensk identitet, bedömas i enlighet med riktlinjerna för sådan export från Sverige.

Beträffande materiel som har övervägande utländsk identitet bör export från samarbetslandet till tredje land medges inom ramen för samarbetslandets exportregler. Föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av att samarbetet kommer till stånd, och det är en förutsättning från samarbetspartnerns sida att viss utförsel får ske från samarbetslandet kan efter omständigheterna export till tredje land även i övrigt medges inom ramen för samarbetslandets exportregler.

När det gäller mer omfattande och för Sverige viktigare utlandssamverkan på krigsmaterielområdet bör en regeringsöverenskommelse träffas mellan Sverige och samverkanslandet. Innan överenskommelser av detta slag ingås, bör utrikesnämnden höras.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 258/2012 av den 14 mars 2012 om genomförande av artikel 10 i FN:s protokoll om olaglig tillverkning av och handel med eldvapen, delar till eldvapen och ammunition, bifogat till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, och om införande av exporttillstånd, import- och transiteringsåtgärder för skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition.

Den 30 september 2013 trädde förordningen (2013:707) om kontroll av vissa skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition samt vissa ändringar i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel i kraft.

Förordningen och ändringarna i krigsmaterieförordningen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 258/2012 av den 14 mars 2012 som reglerar tillstånd att exportera civila skjutvapen, delar till skjutvapen och ammunition utanför EU samt vissa import- och transiteringsåtgärder vid sådan export. Förteckning över de skjutvapen, delar och väsentliga delar till skjutvapen och ammunition som är under kontroll framgår av en bilaga till förordning 258/2012.

ISP är tillståndsmyndighet för ärenden enligt förordningen.

Rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden

Gemensam EU-lagstiftning

Rådet antog år 2009 rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (omarbetning). Förordningen trädde i kraft den 27 augusti 2009 och ersatte en EU förordning från år 2000, rådets förordning (EG) nr 1334/2000. Till skillnad från de internationella exportkontrollregimerna är förordningen juridiskt bindande för Sverige, liksom för alla andra EU-stater. Syftet är att så långt möjligt etablera fri rörlighet för kontrollerade produkter inom den inre marknaden samtidigt som de olika nationella systemen för kontroll av export till tredjeland stärks och harmoniseras.

Förordningen förenar medlemsstaternas åtaganden inom ramen för de internationella exportkontrollregimerna med friast möjliga rörlighet av varor inom den inre marknaden. Utvecklingen inom regimerna beaktas genom återkommande ändringar och uppdateringar av produktlistorna till förordningen. Förordningens medföljande bilagor beslutas inom ramen för gemenskapssamarbetet i första pelaren, vilket innebär att de får direkt verkan på det nationella planet. Bilagorna ska enligt förordningen uppdateras varje år.

Bedömningen i tillståndsärenden har underlättats genom att förordningen inkluderar gemensamma kriterier som medlemsstaterna har att beakta vid sin prövning. Tillstånd beviljas dock nationellt, se nedan. Vidare finns ett generellt gemenskapstillstånd för export av vissa produkter till vissa angivna tredjeländer. Denna tillståndstyp har förenklat arbetet för de exporterande företagen genom att ett och samma tillstånd kan återöppnas oavsett var utförelsen från EU äger rum. Detta har även lett till en ökad samsyn inom EU när det gäller denna typ av export.

Svensk lagstiftning

I Sverige kompletteras EU-förordningen av lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, samt förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 2001.

Till skillnad från vad som gäller för krigsmateriellagstiftningen, där utförelsetillstånd utgör undantag från ett generellt exportförbud, är förhållandet det omvända under regelverket för kontroll av produkter

med dubbla användningsområden. Här är utgångspunkten att utförseltillstånd ska ges såvida det inte strider mot utrikes- eller säkerhetsintressen såsom dessa beskrivs i EU-förordningen.

För export, överföring och tillhandahållande av förmedlingstjänster av produkter med dubbla användningsområden krävs det tillstånd. Tillståndsgivande myndighet är ISP. När det gäller kärnämnen och material m.m. i kategori 0 i bilaga I till EU-förordningen är det emellertid SSM som meddelar tillstånd.

Lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd saknar liksom sin föregångare särskilda bestämmelser om möjligheten att få förhandsbesked om huruvida ett utförseltillstånd kommer att ges vid en eventuell export av produkter med dubbla användningsområden till en specifik destination. En praxis har emellertid utvecklats med innebörden att ISP ger företag förhandsbesked.

Generalklausulen – en uppsamlingsbestämmelse (catch-all)

Enligt artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 428/2009 kan tillstånd krävas för export av produkter som inte är angivna i bilagorna till rådsförordningen (s.k. icke-listade produkter) om exportören har informerats av svenska myndigheter att produkten helt eller delvis är eller kan vara avsedd att användas i samband med produktion m.m. av massförstörelsevapen eller missiler som är kapabla att bära sådana vapen. Generalklausulen har tillkommit som en uppsamlingsbestämmelse för att se till att syftet med regleringen inte kringgås på grund av att produktlistorna sällan kan vara heltäckande med anledning av den snabba teknologiska utvecklingen.

För att generalklausulen ska vara tillämplig krävs att exportören har blivit informerad av svenska myndigheter om produktens användningsområde. Exportören är emellertid även skyldig att upplysa svenska myndigheter om exportören är medveten om att en produkt helt eller delvis är avsedd för sådan användning som regleras i förordningens artikel 4.1–4.3 i EU-förordningen. ISP eller SSM ska då avgöra om tillstånd ska krävas för exporten.

Generalklausulen innefattar även särskilda krav på tillstånd i vissa fall för export relaterad till militär slutanvändning eller krigsmateriel, eller för export av icke-listade produkter som är eller kan vara avsedda för militär slutanvändning i ett land som omfattas av ett FN-, EU- eller OSSE-embargo, samt för icke-listade produkter som är, eller kan vara, avsedda att användas som delar eller som komponenter till krigsmateriel som olovligen har exporterats.

Förklaringar

Avslag (denial). Ett negativt myndighetsbeslut när någon ansöker om tillstånd till export av krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden till ett visst land. En medlem i en multilateral exportkontrollregim förväntas informera de övriga medlemmarna om det negativa beslutet. Enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 ska de behöriga myndigheterna i EU-staterna informera varandra och kommissionen om avslag.

Exportkontrollregimer. Zanggerkommittéen (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Wassenaar-arrangemanget (WA) samt Missilteknologikontrollregimen (MTCR). Syftet med dessa internationella regimer är att de ska identifiera varor och teknologier som bör underställas exportkontroll, harmonisera exportkontrollen och utbyta information om spridningsrisker samt främja icke-spridning i kontakter med länder utanför regimerna.

Generalklausulen (catch-all). Begreppet avser möjligheten till exportkontroll av sådana produkter med dubbla användningsområden som inte finns upptagna på kontrollistorna. En exportör ska underrätta exportkontrollmyndigheten om myndigheten informerat denne om att den produkt som man vill exportera kan vara avsedd för produktion m.m. av massförstörelsevapen. Myndigheten beslutar om det är lämpligt att kräva tillstånd för exporten. Detsamma gäller om exportören känner till att produkten är avsedd för produktion m.m. av sådana vapen.

Icke-spridning. Åtgärder som nationellt och på det internationella planet vidtas för att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Främst har detta tagit sig uttryck i internationella avtal samt genom samverkan i flera exportkontrollregimer.

Immateriella överföringar. Överföring av programvara eller teknik, med hjälp av elektroniska medier samt från person till person från ett land till ett annat.

Massförstörelsevapen. Kärnvapen samt biologiska och kemiska vapen. Även vissa vapenbärare som exempelvis ballistiska missiler med lång räckvidd samt kryssningsmissiler inkluderas i icke-spridningsarbetet rörande massförstörelsevapen.

No-undercut. Då ett avslag utfärdats förväntas de övriga medlemmarna inom den berörda internationella exportkontrollregimen konsultera den stat som har utfärdat avslaget om de avser att besluta om utförseltillstånd för en motsvarande transaktion. Syftet med detta är att motverka att den förvägrade köparen vänder sig till ett annat land samt att undvika

konkurrenssnedvridande effekter av olika länders exportkontroll. Enligt rådets förordning (EG) nr 428/2009 ska de behöriga myndigheterna i EU-staterna informera varandra och kommissionen om avslag. Skr. 2015/16:114
Bilaga 4

Outreach. Informationsverksamhet och stöd till stater, myndigheter, företag m.fl. i exportkontrollsammanhang.

Utförseltillstånd. Enligt 6 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel får krigsmateriel inte föras ut ur landet utan tillstånd, om inte annat följer av lagen eller annan författning. Ett företag ansöker om utförseltillstånd för det belopp som i ett kontrakt överenskommits med ett visst land. Leveransen pågår sedan oftast under flera år och inleds sällan det år som kontraktet har slutits. Utförseltillstånd är därför inte detsamma som en faktisk leverans utan visar endast hur stora order avseende kontrollerade produkter som svenska företag fått på den internationella marknaden ett visst år.

Förkortningar

AG	Australia Group
ASD	AeroSpace and Defense Industries Association of Europe
ATT	Arms Trade Treaty
BTWC	The Biological and Toxic Weapons Convention
CBW	Chemical and Biological Weapons (Kemiska och biologiska vapen)
COARM	Council Working Group on Conventional Arms Export
COCOM	Coordinating Committee on Multilateral exports Controls
CONOP	Council Working Group on Non-Proliferation
CWC	Chemical Weapons Convention
EDA	European Defence Agency
EG	Europeiska gemenskapen
EKR	Exportkontrollrådet
EU	Europeiska Unionen
FA	Framework agreement
FMV	Försvarets materielverk
FN	Förenta nationerna
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
FRA	Försvarets radioanstalt
FXM	Försvarexportmyndigheten
GTRI	Global Threat Reduction Initiative
GUSP	EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik
IAEA	Internationella atomenergiorganet
ISP	Inspektionen för strategiska produkter
KS	Krigsmateriel för strid
LoI	Letter of Intent
MANPADS	Man-Portable Air Defense Systems
ML	Militär lista
MTCR	Missile Technology Control Regime
Must	Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten
Nato	North Atlantic Treaty Organization
NETTEM	New and Evolving Technologies Technical Experts Meeting
NL	Nationella tillägg i förekommande fall
NPT	Non-proliferation treaty
NSG	Nuclear Suppliers Group
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PDA	Produkter med dubbla användningsområden

PGU	Politik för global utveckling	Skr. 2015/16:114
PSI	Proliferation Security Initiative	Bilaga 5
SALW	Small arms and light weapons	
SCB	Statistiska centralbyrån	
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute	
SOFF	Säkerhets- och Försvarsföretagen	
SSM	Strålsäkerhetsmyndigheten	
Säpo	Säkerhetspolisen	
SÖ	Sveriges internationella överenskommelser	
TI	Transparency International	
TVR	Teknisk-vetenskapliga rådet	
UNODA	United Nations Office for Disarmament Affairs	
WA	Wassenaar Arrangement	
WPDU	Working Party on Dual-Use Goods	
ZC	Zangger Committee	
ÖK	Övrig krigsmateriel	

Vägledning till andra källor

Källhänvisning i alfabetisk ordning

Australiengruppen: www.australiagroup.net
Europaparlamentet: www.europarl.europa.eu
Europeiska unionens råd: www.consilium.eu
Europeiska unionen: www.europa.eu
Exportkontrollrådet: www.isp.se/sa/node.asp?node=1057
Förenta nationerna: www.un.org
International Atomic Energy Agency: www.iaea.org
Inspektionen för strategiska produkter: www.isp.se
Missilteknologikontrollregimen: www.mtcr.info
Nuclear Suppliers Group: www.nuclearsuppliersgroup.org
Organization for the Prohibition of Chemical Weapons: www.opcw.org
Organization for Security and Co-operation in Europe: www.osce.org
Stockholm International Peace Research Institute: www.sipri.org
Strålsäkerhetsmyndigheten: www.ssm.se
Sveriges Exportkontrollförening: www.exportkontrollforeningen.se
Utrikesdepartementet: www.ud.se
Wassenaar-arrangemanget: www.wassenaar.org
Zanggerkommittén: www.zanggercommittee.org

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 mars 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Romson, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Persson, Bucht, Hultqvist, Hellmark Knutsson, Andersson, Ygeman, A Johansson, Bolund, Kaplan, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Fridolin, Wikström, Hadzialic

Föredragande: statsrådet Hultqvist

Regeringen beslutar skrivelse 2015/16:114 Strategisk exportkontroll 2015 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden